
MEDEDELING

Referentienummer: MLER_170
Datum: 2024-05-15
Contact: Dienst Lerenden
barbara.heyde@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 08 66
katrien.bressers@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 25
kaat.hendrickx@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 06 41
loubna.latifine@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 46
ilse.spittaels@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 49
joachim.vandevelde@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 95

Algemene Pedagogische Reglementering nr. 3 voor het voltijds secundair onderwijs: de delibererende klassenraad in het gewoon voltijds secundair onderwijs en in het buitengewoon secundair onderwijs OV4

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Situering	3
1.2	Regelgeving	4
1.3	Bijkomende informatie	4
2	Samenstelling van de delibererende klassenraad	4
2.1	Ambtshalve stemgerechtigde leden	4
2.2	Ambtshalve raadgevende leden	6
3	Autonomie van de delibererende klassenraad	7
3.1	Verhouding schoolbestuur - delibererende klassenraad	7
3.2	Discretionaire bevoegdheid.....	8
3.3	Deliberatievraag.....	8
4	Deliberatiehouding	9
4.1	Toekomstgericht	9
4.2	Positief	10
4.3	Objectief	10
4.4	Collegiaal en consensusgericht.....	10
4.5	Discretieplicht	11
5	Evaluatiebeleid	11

6	Het evaluatie- en deliberatiedossier	14
6.1	Beslissing, vaststellingen en adviezen van de begeleidende klassenraad	14
6.1.1	Remediëring	14
6.1.2	Aangepast lesprogramma	14
6.2	Externe certificering.....	15
6.3	Onvolledig dossier.....	15
6.3.1	Verandering van school of structuuronderdeel in de loop van het schooljaar.....	15
6.3.2	Lerarentekort	16
7	Studiebekrachtiging.....	16
7.1	Oriënteringsattesten.....	16
7.1.1	Oriënteringsattest A	17
7.1.2	Oriënteringsattest B	18
7.1.3	Oriënteringsattest C	20
7.2	Getuigschriften en diploma's.....	21
7.3	Andere studiebewijzen	21
7.3.1	Bewijs van beroepskwalificatie	22
7.3.2	Bewijs van deeltkwalificatie.....	22
7.3.3	Bewijs van competenties.....	23
7.4	Attest van lesbijwoning als regelmatige leerling	24
7.4.1	Graadevaluatie (uitstel van studiebekrachtiging tot het einde van de graad (voor alle leerlingen van een structuuronderdeel))	24
7.4.2	Overgaan met tekorten (voor individuele leerlingen)	24
8	Advies	25
8.1	Advies over het al dan niet overzitten van het leerjaar	25
8.2	Advies in het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding	26
8.2.1	Een vakantietaak	26
8.2.2	Een waarschuwing.....	27
8.3	Advies m.b.t. de arbeidsbereidheid en de arbeidsrijpheid met het oog op een mogelijke overstap naar duaal leren.....	28
8.4	Advies met het oog op een mogelijke verandering van studierichting in de derde graad	28
9	Tijdstip uitreiken studiebewijzen.....	29
9.1	Uitgangspunt.....	29
9.2	Vervroegd beslissen dat de leerling het leerjaar met vrucht heeft beëindigd	29
9.3	Vroegtijdig de opleiding verlaten.....	30
9.4	Op het einde van het schooljaar de beslissing uitstellen.....	30
10	Motiveren van de beslissing	31
10.1	Motiveren vanuit het globale dossier.....	31
10.2	Formaliseren	33
11	Notulen en proces verbaal	34
11.1	Notulen	34
11.2	Proces verbaal	35

1 Inleiding

1.1 Situering

In de loop van het schooljaar vinden geregeld begeleidende klassenraden plaats. Tijdens die klassenraden worden de leerlingen besproken en worden afspraken gemaakt over de verdere begeleiding en opvolging.

Op het einde van het schooljaar wordt die maandenlange vormingsperiode afgesloten met de deliberatie. Delibererende klassenraden beslissen dan of de leerling al dan niet geslaagd is. Die vergaderingen liggen in het verlengde van alle besprekingen en van de begeleidingsstrategieën die men in de loop van het schooljaar voor de leerling heeft voorgesteld en uitgevoerd om hem te helpen slagen op het einde van het schooljaar. In die zin moet de delibererende klassenraad de normale voortzetting zijn van een goed uitgewerkte begeleidende klassenraad.

Deze Algemene Pedagogische Reglementering nr. 3 voor het voltijds secundair onderwijs handelt over de werking van de delibererende klassenraad en over de studiebewijzen waarvoor hij bevoegd is. Hij is van toepassing voor het gemoderniseerd gewoon secundair onderwijs en buitengewoon secundair onderwijs OV4, met inbegrip van de aanloopstructuuronderdelen en duale structuuronderdelen.

Op 1 september 2019 startte de modernisering van het secundair onderwijs. De regelgeving betreffende de modernisering wordt progressief ingevoerd. Voor het schooljaar 2023-2024 betekent dit dat de nieuwe regelgeving over de werking van de delibererende klassenraad en de voorwaarden tot studiebekrachtiging van toepassing zijn tot en met het 1ste leerjaar van de derde graad.

In deze tekst zijn eveneens de regelgeving en de voorwaarden tot studiebekrachtiging opgenomen voor het 2de leerjaar van de derde graad. Deze zijn pas van toepassing vanaf het schooljaar 2024-2025. Deze tekst wordt later aangevuld voor de gemoderniseerde 7de jaren.

De regelgeving voor het gemoderniseerde so maakt geen onderscheid tussen de toelatingsklassenraad, de begeleidende klassenraad en de delibererende klassenraad, men spreekt algemeen over de klassenraad. Voor de duidelijkheid en de leesbaarheid van deze tekst, vermelden we telkens er sprake is van de klassenraad expliciet de rol en bevoegdheid van die klassenraad.

Deze tekst is het referentiekader van waaruit de pedagogische begeleidingsdiensten het deliberatiegebeuren in scholen ondersteunen. Hij bevat:

- **Reglementaire aandachtspunten**
Die een hulp zijn voor de correcte toepassing van de reglementering zoals die door de overheid is opgelegd.
- **Aanbevelingen**
Die ter ondersteuning aangereikt worden om de delibererende klassenraden optimaal te laten verlopen.

Om duidelijk het onderscheid te maken tussen wat de overheid bepaalt en wat Katholiek Onderwijs Vlaanderen als netwerkorganisatie aanbeveelt, worden de rubrieken "reglementair aandachtspunt" en "aanbeveling" telkens uitdrukkelijk aangegeven.

Een delibererende klassenraad kent elke regelmatige leerling een studiebekrachtiging toe. In deze tekst gaan we enkel in op de studiebekrachtiging voor leerlingen die een gemeenschappelijk curriculum (GC) volgen. Leerlingen die een individueel aangepast curriculum (IAC) volgen, krijgen jaarlijks een attest van verworven bekwaamheden. In uitzonderlijke gevallen kan de klassenraad aan een leerling die een IAC volgt, in plaats van een attest van verworven bekwaamheden, de gewone studiebekrachtiging toekennen, op voorwaarde dat er gelijkwaardigheid is van de doelen van het IAC-plan met de doelen van het gemeenschappelijk curriculum.

1.2 Regelgeving

De regelgeving i.v.m. de werking van de delibererende klassenraad en de voorwaarden tot studiebekrachtiging worden afzonderlijk beschreven in:

- Codex Secundair Onderwijs, [art. 13](#) en [115/6](#);
- Het Besluit van de Vlaamse regering van 15 juli 2022 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs, wat leerling betreft”, Titel 2, [hoofdstuk 1](#), [hoofdstuk 3](#) en [hoofdstuk 4](#);
- De ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999 “[Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs](#)”, [punt 8](#) en [punt 10](#);
- De ministeriële omzendbrief SO/2019/1 van 13 maart 2019 “[Omzendbrief duaal leren en de aanloopfase](#)”, [punt 12](#).

1.3 Bijkomende informatie

Uitgebreide informatie over de structuur van het gemoderniseerd secundair onderwijs vind je op de PRO.-pagina [Modernisering secundair onderwijs](#) op de PRO.-website van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

2 Samenstelling van de delibererende klassenraad

De samenstelling van een delibererende klassenraad gebeurt volgens de wettelijke bepalingen. Zo niet, dan kan de geldigheid van zijn beslissingen juridisch aangevochten worden.

2.1 Ambtshalve stemgerechtigde leden

De *ambtshalve stemgerechtigde leden* van de delibererende klassenraad zijn:

- de voorzitter: de directeur of een afgevaardigde van de directeur;
- alle leden van het onderwijzend personeel die aan de leerling onderwijs verstrekken of verstrekt hebben in het structuuronderdeel waarvoor de leerling heeft gekozen én die op de deliberatiedatum in functie zijn;
- *in duale structuuronderdelen*: de mentor en de trajectbegeleider.

Kunnen door de voorzitter bij de start van het schooljaar *worden aangeduid* als stemgerechtigd lid:

- de leden van het onderwijzend personeel die in het betrokken structuuronderdeel belast zijn met vakoverschrijdende projecten, stagecoördinatie of begeleiding én die op de deliberatiedatum in functie zijn;

- de raadgevende leden:
 - gastlera(a)r(en);
 - *in structuuronderdelen topsport*: de topsportschoolcoördinator of externe lesgever in de sportspecifieke trainingsarbeid die door de respectieve sportfederaties ter beschikking gesteld zijn;
 - *in het buitengewoon onderwijs OV4*: het medisch, paramedisch, orthopedagogisch, psychologisch of sociaal personeel.

Reglementaire aandachtspunten

1 Voorzitterschap

- Een directeur kan zich als voorzitter o.m. laten afvaardigen door elk ander lid van de delibererende klassenraad, stemgerechtigd (bv. de klassenleraar) of niet (bv. de graadcoördinator). Duidt hij een raadgevend lid als voorzitter aan, dan zal dat lid uiteraard stemrecht verwerven in zijn hoedanigheid van voorzitter van de delibererende klassenraad.
- Een directeur mag zich als voorzitter ook laten afvaardigen door een personeelslid van een andere school, maar van hetzelfde schoolbestuur.

Voorbeeld

Een school met een autonome 1ste graad is op dezelfde campus gelegen als de bovenbouwschool. De directeur van de 1ste graad fungeert als pedagogisch directeur voor het geheel; de directeur van de bovenbouwschool is de financieel en logistiek directeur. Het is toegelaten dat de directeur van de 1ste graad alle klassenraden voorziet, ook die van de bovenbouwschool.

2 Verplichte aanwezigheid

- Stemgerechtigde leden zijn *verplicht om aan de deliberatie deel te nemen*, uitgezonderd in geval van:
 - *gewettigde afwezigheid*;
Voor een gewettigde afwezigheid tijdens een deliberatie gelden dezelfde regels als op een gewone schooldag (ziekte, geboorte ...).
 - *bewezen overmacht*;
Dat betekent dat de reden waarom iemand afwezig is, niet aan hemzelf kan worden toegeschreven en dus volledig buiten hemzelf ligt.

De aanwezigheid van de mentor(en) van een duale opleiding op de delibererende klassenraad is niet verplicht. De school en de werkplek maken afspraken over het functioneren van de mentor in de klassenraad met inbegrip van het al dan niet aanwezig zijn op de klassenraadvergaderingen.

De *ongewettigde afwezigheid* van een stemgerechtigd lid tast de rechtsgeldigheid van de genomen beslissing niet aan.

- Een lid van de klassenraad kan niet deelnemen aan enige beslissing over:
 - een bloed- of aanverwant tot en met de vierde graad;
 - een leerling aan wie hij privaattlessen heeft gegeven.
Uiteraard slaat dit niet op inhaal-, remediëerings- of begeleidingslessen georganiseerd met medeweten of zelfs op aandringen van de begeleidende klassenraad.

In principe verlaat zo'n lid, op het ogenblik van de bespreking van de betrokken leerling, de vergadering.

- In een aantal scholen worden leerlingen van dezelfde klas begeleid door leraren die hen verder geen les geven (bv. keuzemodules binnen de uren differentiatie in de eerste graad vakoverschrijdende projecten, stages, seminaries ...). In die gevallen is het niet altijd duidelijk wie mag en wie moet aanwezig zijn op de klassenraad. Daarom maakt de reglementering het mogelijk dat de voorzitter van de klassenraad een leraar of een andere persoon die bij de begeleiding van de leerling betrokken is, daarvoor als stemgerechtigd lid aanwijst. Dat gebeurt bij het begin van het schooljaar en in samenspraak met de betrokken personeelsleden.
- Tijdens de deliberatie staan de raadgevende leden de stemgerechtigde leden bij om tot een zo volledig en correct mogelijk beeld van de leerling (kennis, inzichten, vaardigheden, attitudes) te komen. Aangezien stemgerechtigde en niet-stemgerechtigde leden hetzelfde doel voor ogen hebben - de zorg om de meest zinvolle onderwijsloopbaan van de leerling te ontdekken - is het belangrijk om ieders bijdrage naar waarde te schatten.
- Van de ambtshalve stemgerechtigde leden moet de helft plus één aanwezig zijn opdat geldig gestemd kan worden. Gezien het uitzonderlijk karakter van afwezigheden, is dit aanwezigheidsquorum echter theorie: voltalligheid is de regel!

3 Op de deliberatiedatum in functie zijn

- Algemeen gesteld mogen alleen leraren die “*op datum van de klassenraadsvergadering in functie zijn*”, mee delibereren. De voorzitter kan hiervan afwijken voor tijdelijke personeelsleden op voorwaarde dat het aantal stemgerechtigde leden er niet door uitgebreid wordt. Dat betekent bv. dat een interimaris die een groot deel van het schooljaar aan de betrokken leerlingen lesgegeven heeft, op de deliberatie aanwezig mag zijn, zelfs indien hij op die datum niet meer in functie is. In geval er echter effectief gestemd moet worden, kan er slechts één stem worden uitgebracht.
- Een lid dat, op het ogenblik dat de delibererende klassenraad samenkomt, niet langer personeelslid is in de school in kwestie, kan niet verplicht worden om aan de vergadering deel te nemen. Bij niet-deelname is het lid gewettigd afwezig.

4 Duale structuuronderdelen

- In een duaal structuuronderdeel zijn de trajectbegeleider en de mentor stemgerechtigd lid van de delibererende klassenraad. De trajectbegeleider is een personeelslid van de school, hij is aangeduid en verantwoordelijk voor de opvolging en begeleiding van de leerling met het oog op het volledig realiseren van het opleidingsplan. De mentor is geen personeelslid van de school, het is de persoon die door de onderneming is aangeduid om de leerling op de werkplek op te leiden en te begeleiden. Aangezien de leerling in een duaal structuuronderdeel een substantieel deel van zijn tijd op een werkplek leert, is het van belang om ook de evaluatie van de mentor over het deel op de werkplek mee te nemen. Om dit te waarborgen, is de mentor een stemgerechtigd lid van elke klassenraad.

2.2 **Ambtshalve raadgevende leden**

De *ambtshalve raadgevende leden* van de delibererende klassenraad zijn:

- Personeelsleden van de school zelf:
 - de adjunct-directeur, technisch adviseur-coördinator en/of technisch adviseur;
 - het ondersteunend personeel;
 - het personeel betrokken bij de psychosociale of pedagogische begeleiding van de leerlingen; bv. de leerlingenbegeleider, de graadcoördinator, de zorgcoördinator ...

- *in het buitengewoon secundair onderwijs, OV4*: de personeelsleden die in de school in kwestie behoren tot het medisch, paramedisch, orthopedagogisch, psychologisch of sociaal personeel en betrokken zijn bij de begeleiding van de leerlingen.
- Externe personen:
 - de leerondersteuners;
 - de personen betrokken bij de psychosociale en pedagogische begeleiding van de leerlingen bv. de CLB-medewerker, de OKAN-vervolgschoolcoach ...
 - gastlera(a)r(en);
 - *in structuuronderdelen topsport*: de topsportschoolcoördinator of de lesgevers in de sportspecifieke trainingsarbeid die - in het kader van het topsportconvenant dat gesloten is tussen de onderwijs- en de sportsector - door de respectieve sportfederaties ter beschikking gesteld zijn;
 - *in 7de leerjaren*: de personeelsleden (al dan niet lesgevers) van de instelling(en) waarmee voor de organisatie van de opleiding samengewerkt wordt;
 - *in veiligheidsopleidingen*: iedereen die een deel van de afwerking van het curriculum op zich genomen heeft, maar voor het overige vreemd is aan de secundaire school (bv. instructeur politieschool of brandweerschool, voordrachtgever ...).

Reglementair aandachtspunt

Voor raadgevende leden gelden dezelfde onverenigbaarheden als voor de stemgerechtigde leden.

Aanbeveling

De raadgevende leden worden tijdig, bij voorkeur bij het begin van het schooljaar, aangeduid. Dit wordt aan de stemgerechtigde leden gecommuniceerd.

3 Autonomie van de delibererende klassenraad

3.1 Verhouding schoolbestuur - delibererende klassenraad

De *delibererende klassenraad* is bevoegd om te beslissen of een leerling geslaagd is of niet.

Het *schoolbestuur* is bevoegd om vervolgens aan de leerling een studiebewijs toe te kennen.

In geval van een betwisting kan een *beroepscommissie* het omstreden evaluatieresultaat door een ander resultaat vervangen. Deze beroepscommissie heeft volheid van bevoegdheid en beslist op grond van inhoudelijke of procedurele aspecten. In wat volgt, kan “delibererende klassenraad” dus ook gelezen worden als “beroepscommissie”.

De delibererende klassenraad treedt bij de studiebekrachtiging op als een veruitwendiging (of emanatie) van het schoolbestuur. De eindverantwoordelijkheid berust dus altijd bij het schoolbestuur.

Meer uitleg bij de samenstelling en werking van de beroepscommissie vind je in punt 7 van de mededeling “[Betwisting van evaluatiebeslissingen](#)” (MLER_123).

3.2 Discretionaire bevoegdheid

De delibererende klassenraad beslist *autonoom*. Hij beschikt over een discretionaire bevoegdheid, d.w.z. over de *vrijheid* om binnen het reglementaire kader zelf de nodige afwegingen te maken met het oog op het nemen van een *gemotiveerde* beslissing.

De autonomie van de delibererende klassenraad gaat dus niet zo ver dat zijn beslissingen willekeurig zouden kunnen zijn:

- elke deliberatiebeslissing kan *gemotiveerd* worden;
- bij discussie moet de motivering gestaafd worden met het *deliberatiedossier*.

Reglementair aandachtspunt

De autonomie van de delibererende klassenraad wordt op het inhoudelijke vlak (enkel) begrensd door de *redelijkheid*. Dit is altijd een afweging. Wanneer men vindt dat geen enkele andere, zorgvuldig handelende delibererende klassenraad op grond van dezelfde gegevens tot een dergelijke beslissing zou komen, zal ze als onredelijk worden beschouwd. Naarmate een beslissing strenger wordt, zullen ook de eisen waaraan de motivering moet voldoen, dus toenemen. Als de delibererende klassenraad zijn strenge beslissing echter *op afdoende wijze* kan *motiveren*, is er geen probleem.

Op het einde van deze tekst gaan we dieper in op die motiveringsplicht (zie punt 10).

3.3 Deliberatievraag

De delibererende klassenraad:

- gaat op basis van de evaluatieresultaten na of een regelmatige leerling, rekening houdend met het pedagogisch project van de school, in voldoende mate de doelen, vastgelegd door of krachtens decreet- of regelgeving en opgenomen in de leerplannen, heeft bereikt om al dan niet te kunnen overgaan naar het volgend leerjaar; én
- beslist welk van rechtswege geldend studiebewijs de leerling behaalt.

Reglementaire aandachtspunten

- De toelatingsvoorwaarden zijn in de regelgeving vastgelegd *per leerjaar*. Op basis van de behaalde studiebekräftiging wordt een leerling al dan niet toegelaten tot een volgend leerjaar. Uit dat principe volgt automatisch dat de leerling elk schooljaar wordt geëvalueerd. De delibererende klassenraad beantwoordt de leerjaargebonden deliberatievraag op basis van de mate waarin de leerling de leerplandoelen die in dat leerjaar aan bod komen, bereikt heeft. Een school kan ervoor kiezen om in de eerste graad B-stroom of uitzonderlijk in de tweede en derde graad, toelatingsvoorwaarden *per graad* te hanteren. In voorkomend geval zal ze de deliberatievraag beantwoorden voor het geheel van de graad op het einde het 2de leerjaar van de graad.
- De delibererende klassenraad gaat niet alleen na of de individuele leerling al of niet de onderwijsdoelen (eindtermen, specifieke eindtermen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie) heeft behaald. Onderwijsdoelen zijn immers slechts minimumdoelen die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie in het gewoon secundair onderwijs, ze worden bovendien vastgelegd per graad en per finaliteit (en niet per leerjaar). Alle onderwijsdoelen die in een structuuronderdeel aan bod komen, vormen

immers één geïntegreerd geheel. Ze zijn in de klaspraktijk onderling verweven en kunnen of mogen bij de evaluatie van de leerling niet worden uitgesloten.

- Opdat deliberatiebeslissingen over de leerjaren heen consistent zouden zijn, spreken sommige scholen *deliberatiecriteria* af. Meestal gaat het om mathematische criteria, uitgedrukt in percentages, aantal en grootte van de tekorten, verschillende puntengewichten ...
Mathematische criteria mogen echter het karakter niet aannemen van absoluut bindende regels. Ze zijn enkel bedoeld als hulpmiddel voor intern gebruik. Elke beslissing om een leerling niet het meest gunstige studiebewijs toe te kennen, veronderstelt een leerlingenbespreking. Bij die bespreking kunnen cijfermatige criteria gehanteerd worden om de bespreking vlot en transparant te laten verlopen.
Mathematische criteria hebben evenmin een motiverende kracht om een individuele leerling te beoordelen en zullen de toets van de Raad van State niet doorstaan.
- Om te slagen in een vak is het essentieel dat de leerplandoelen in voldoende mate worden bereikt. Bij gebruik van mathematische criteria is 50 % het slaagcijfer. Een klassenraad mag een vak waarvoor de leerling 50 % behaalt, niet als een tekort benaderen.
Vervolgens wordt afgewogen wat de resultaten voor de verschillende vakken betekenen naar de globale deliberatievraag toe. De delibererende klassenraad moet in zijn motivering aantonen dat hij de leerling beoordeeld heeft op al zijn prestaties, vanuit het globale dossier.
Cijfermatige criteria gebruiken om de leerlingen automatisch een studiebewijs uit te reiken, waarbij de vaststellingen, adviezen en beslissingen van de begeleidende klassenraad op de tweede plaats komen, kan de dynamiek van een delibererende klassenraad ondermijnen.

4 Deliberatiehouding

4.1 Toekomstgericht

De delibererende klassenraad oordeelt *toekomstgericht*. De klemtoon ligt daarbij op de *kansen* die de leerling heeft om in het volgende leerjaar te slagen. De onderwijsloopbaan van de leerling zal vooral baat hebben bij een prospectieve benadering:

- Wat ziet de klassenraad mogelijk op basis van de vorderingen die de leerling gedurende het voorbije schooljaar gemaakt heeft?
- Wat is voor die leerling de meest zinvolle onderwijsloopbaan?
- Welke onderwijsloopbaan is het best afgestemd op de specifieke capaciteiten, interesses en behoeften van die leerling?

Zonder het belang van een degelijke vorming uit het oog te verliezen, behoudt bij de beoordeling en de oriëntatie van een leerling het prospectief denken voorrang op het retrospectieve. De klemtoon ligt op de kansen die de leerling heeft om in het volgende leerjaar (al dan niet van dezelfde onderwijsvorm en/of studierichting) te slagen.

Geleidelijk en rekening houdend met de vorderende studie- en beroepskeuze spelen ook retrospectieve elementen mee. In het 2de leerjaar van de derde graad beantwoordt de delibererende klassenraad de vraag of de leerling voldaan heeft voor het geheel van de vorming. Prospectieve beschouwingen kunnen dan slaan op de mate waarin de leerling bekwaam wordt geacht om zijn studies voor te zetten in hoger onderwijs of om in het beroepsleven te stappen op niveau zoals bepaald in het studierichtingsprofiel en in de leerplandoelen.

4.2 Positief

Een positieve deliberatiehouding wordt gekenmerkt door een *betrokken en ontwikkelingsgerichte kijk* op elke leerling afzonderlijk. De delibererende klassenraad heeft vooral aandacht voor het positieve en de sterke kanten van de leerling. Die bieden aanknopingspunten voor een verantwoorde beslissing en een gefundeerd advies, die voor de leerling een bevestiging inhouden. De klassenraad zegt vooral wat mogelijk is, niet wat te hoog gegrepen of onhaalbaar is.

Daarbij wordt de leerling beoordeeld vanuit de globale vorming en het totaal van zijn capaciteiten en aanleg. Het beklemtonen van de sterktes of zwaktes in een bepaald vak mag niet de doorslag geven.

Reglementaire aandachtspunten

- De juiste interpretatie van evaluatiegegevens is voor een delibererende klassenraden niet altijd eenvoudig. Wanneer dit het geval is, is het belangrijk dat een delibererende klassenraad een al te mathematische benadering van de leerresultaten vermijdt. De hoofdzaak daarbij is niet het optellen van de opeenvolgende resultaten, maar wel het interpreteren van de evolutie van leerlingen vanuit het volledige dossier en het inschatten van eventuele tekorten naar het volgende leerjaar toe.
- In geen geval mogen disciplinaire overwegingen de studiebeoordeling beïnvloeden. Als de leerling in de loop van het schooljaar probleemgedrag vertoond heeft, blijft dat buiten de deliberatie. De delibererende klassenraad mag hem daarvoor op dit moment niet de rekening presenteren.

4.3 Objectief

De klassenraad is zich bewust van psychologische processen die kunnen spelen tijdens het deliberatieproces. Zo kan stereotype beeldvorming bijvoorbeeld leiden tot onbedoelde en onbewuste discriminaties van verschillende doelgroepen (origine, sociale afkomst, geslacht, gender ...) bij de attestering en het formuleren van een oriënteringsadvies ([Unia, Diversiteitsbarometer, blz. 182-185](#)).

4.4 Collegiaal en consensusgericht

De leden van de delibererende klassenraad hebben een *gezamenlijke verantwoordelijkheid*. Alle leraren moeten tijdens een delibererende klassenraad de kans krijgen om over een leerling hun persoonlijke beoordeling te geven; zij zullen die beoordeling evenwel nooit opdringen.

Hoewel de reglementering een onderscheid maakt tussen stemgerechtigde en raadgevende leden, gaat men slechts uitzonderlijk over tot een stemming. Een stemming leidt in sommige gevallen immers tot een polarisatie over bepaalde vakken, terwijl beslissingen genomen in consensus, breder gedragen zijn. Wat de beslissing ook is, uiteindelijk zal elk lid van de delibererende klassenraad zich loyaal gedragen tegenover de eindbeslissing.

Reglementaire aandachtspunten

Als de voorzitter van de delibererende klassenraad in een uitzonderlijk geval de stemming onvermijdelijk acht, dan zal de stemming binnen deze krijtlijnen moeten verlopen:

- Elk stemgerechtigd lid, ongeacht het aantal lestijden of het aantal vakken dat een leraar in de betrokken klassengroep voor zijn rekening neemt, beschikt over *één stem*. Als er gestemd moet

worden, heeft het aantal vakken of lestijden geen invloed op het stemgewicht, behalve in de volgende gevallen:

- als meerdere leden van het onderwijzend personeel *gezamenlijk en op hetzelfde moment* instaan voor een vak, dan beschikken deze personeelsleden voor dat vak samen over één stem. Bij co-teaching of teamteaching beschikken de betrokken leden van het onderwijzend personeel dus samen over één stem;
- als een leerling de *werkplekcomponent van een duaal structuuronderdeel* achtereenvolgens op verschillende werkplekken invult en er bijgevolg verschillende mentoren bij de leerling zijn betrokken tijdens hetzelfde schooljaar, beschikken de mentoren samen over één stem. Bij staking van stemmen van de mentoren stemt de trajectbegeleider namens de mentoren met behoud van de toepassing van de eigen stem;
- als een *externe gastleraar* door de voorzitter als stemgerechtigd lid is aangewezen, beschikt die over het stemgewicht dat de voorzitter heeft bepaald, met een maximum van één stem.
- In geval van een stemming:
 - neemt elk stemgerechtigd lid deel aan de stemming en neemt het daarbij zijn verantwoordelijkheid op. Onthoudingen moeten een hoge uitzondering blijven;
 - heeft geen enkele leraar een vetorecht.
- De voorzitter stemt telkens onmiddellijk mee.
- Als de helft plus één van de stemgerechtigde leden akkoord gaat met een ontwerpbeslissing, dan is die beslissing als meerderheidsbeslissing rechtsgeldig. Als het aantal pro- en contrastemmen gelijk is, dan spreekt men van staking van stemmen. De stem van de voorzitter is dan doorslaggevend.
- De wijze waarop er gestemd kan worden, wordt door de reglementering niet bepaald. Dat impliceert dat er al dan niet geheim gestemd kan worden. Daarover worden vooraf - op het niveau van de school - afspraken gemaakt.

4.5 Discretieplicht

Elk lid van de delibererende klassenraad zal de beslissing, die collegiaal werd aanvaard, verdedigen. Hij legt de grootste *discretie* aan de dag. Die houding vloeit voort uit het ambtsgeheim van de leraar. Het gebrek aan discretie kan de oorzaak zijn van juridische procedures vanwege ouders en/of leerlingen.

Aanbeveling

Na het bekend maken van de resultaten kunnen de leerlingen en hun ouders om advies vragen. Ze hebben daar recht op. Elk lid van de delibererende klassenraad moet zich daarbij zo uitdrukken dat aan de ernst van de collegiale beslissing niet getwijfeld kan worden. Appreciaties die een afwijkende mening laten vermoeden, worden vermeden. Als ouders niet akkoord gaan met de beslissing, moet men hen wijzen op de beroepsprocedure.

5 Evaluatiebeleid

Doorheen het schooljaar worden leerlingen geëvalueerd met verschillende bedoelingen, onder meer om:

- tussentijds zicht te krijgen op de wijze waarop de leerling vordert. Men heeft daarbij zowel oog voor de leerresultaten als voor het leerproces. Die feedback is belangrijk voor de leerling zelf (om te weten waar hij staat) en biedt de leraren de mogelijkheid om de leerling:

- te stimuleren, te remediëren (aangepaste oefeningen, inhaallessen ...), te compenseren of te dispensereren;
- te heroriënteren.
Scholen moedigen leerlingen aan om hun studiekeuze ernstig te nemen door ouders en leerlingen te ondersteunen bij het leer- en keuzeproces dat gericht is op een volledige schoolloopbaan. Zo zal een begeleidende klassenraad enkel in uitzonderlijke omstandigheden het advies geven om in de loop van het schooljaar nog van keuzegedeelte of structuuronderdeel te veranderen. Dat vereist wel dat de klassenraden zelf focussen op een begeleiding die gericht is op een volledig schooljaar, en dat zij normaal gezien geen adviezen zullen geven om in de loop van het schooljaar nog van studierichting te veranderen. Je vindt hierover meer informatie in de bouwsteen [Onderwijsloopbaan](#) van het Vademecum zorgbreed en kansrijk onderwijs.
- tussentijds zicht te krijgen op de kwaliteit van het onderwijsleerproces. Leraren kunnen aan de hand van de evaluatiegegevens van hun leerlingen beslissen om het onderwijsleerproces bij te sturen (tempo en/of werkvormen aanpassen, differentiëren, verbreden, verdiepen ...);
- na te gaan of een leerling in voldoende mate de leerplandoelen bereikt heeft om al dan niet te kunnen overgaan naar het hoger leerjaar en/of een van rechtswege geldend studiebewijs te behalen.

In deze tekst benaderen wij evaluatie vooral vanuit deze laatste doelstelling. Dat impliceert dat de leerplandoelen altijd het uitgangspunt van evaluatie vormen.

Het beleid rond evaluatie en rapportering behoort tot de pedagogische vrijheid van de school. De schoolbesturen bepalen zelf of ze evalueren op basis van examens of proeven, hoe (mondeling, schriftelijk ...) en wanneer ze dat doen.

Aanbevelingen

- De leerplannen van de eerste graad maken een onderscheid tussen basisdoelen en verdiepingsdoelen voor de algemene vorming. De wijze waarop de school in de eerste graad rapporteert over basis- en verdiepingsdoelen is een onderdeel van het evaluatiebeleid. Daarnaast kunnen leraren ook kiezen voor verbreding in functie van observatie en oriëntatie. Meer toelichting lees je in bijlage [MLER_170_B01](#) bij deze mededeling.
- De leerplandoelen van de tweede en derde graad zijn gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming, cesuurdoelen (tweede graad), specifieke minimumdoelen (derde graad) of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Bepaalde leerplandoelen gaan verder, ze worden in de leerplannen aangeduid met een '+'. Al deze leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In sommige leerplannen zijn er ook niet-verplichte keuzedoelen opgenomen, ze worden aangeduid met 'K'. Daarnaast geven wenken aangeduid met 'extra' inspiratie aan leraren om verder te gaan dan wat de leerplandoelen minimaal vragen. De keuzedoelen en wenken 'extra' bieden mogelijkheden tot differentiatie binnen de klasgroep.
Het zwaartepunt bij de evaluatie ligt steeds bij de verplichte leerplandoelen. Bij een valide evaluatie zal een tekort voor een vak onder meer aantonen dat de verplichte leerplandoelen niet in voldoende mate zijn verworven. Enkel in geval van betwisting is het zinvol om de niet-verworven leerplandoelen op te lijsten. De keuzedoelen en de wenken 'extra' kunnen belangrijke informatie geven voor het advies, bv. voor de keuze van de studierichting in de derde graad (in de tweede graad) of de vervolgstudies (in de derde graad).
- De leerplandoelen vormen altijd het uitgangspunt van de evaluatie. Naast doelen op het gebied van kennis, inzichten en vaardigheden, wordt meestal ook een aantal attitudes nagestreefd. De

vraag is in welke mate het (niet) beschikken over bepaalde attitudes een element in de deliberatie kan zijn.

Vooral in de lagere leerjaren zullen sommige scholen bepaalde attitudes die men in het kader van leren leren (bv. orde, medewerking ...) en/of als leerplandoelen van een specifiek vakleerplan nastreeft, evalueren en erover rapporteren. Dat gebeurt bij voorkeur in de vorm van beschrijvingen van concrete gedragingen (zonder ze te kwantificeren). De kans is groot dat de studiehouding zich in de beoordeling van het dagelijks werk laat voelen. Mede daarom kan dit nooit een doorslaggevend element zijn bij de eindbeoordeling, maar enkel een aanvullend of versterkend motief. Het is dus in elk geval af te raden dergelijke leerattitudes sterk mee te laten spelen tijdens een deliberatie, ook omdat er nauwelijks nog een verband is met leerplandoelen, die het uitgangspunt van de evaluatie en deliberatie moeten zijn.

- Vanaf de tweede graad zijn bepaalde leerplannen opgebouwd vanuit een geïntegreerde visie. Heel wat competenties worden samen genomen in één leerplan: scholen werken vanuit clusters van competenties of leerplandoelen waaraan ze een bepaald aantal lessen toekennen en die door een bepaalde leraar worden gegeven; doorgaans realiseren meerdere leraren samen één leerplan. De klassenraad moet de consequenties daarvan voor de deliberatie vooraf wel goed inschatten, en dat altijd vanuit het globale dossier bekijken.

De rapportering naar ouders en leerlingen zal doorgaans gebaseerd zijn op de inhoudelijke indeling of clustering waarvoor de school opteert, met telkens een afzonderlijke quotering. De afweging van die verschillende delen moet in elk geval gebeuren binnen het globale concept. Voordeel is dat tekorten op vakonderdelen duidelijk naar boven komen. Ook bij de motivering van de beslissing zal de delibererende klassenraad makkelijk de niet-bereikte leerplandoelen kunnen aantonen.

Het toekennen van één globale quotering aan alle clusters samen zorgt voor een ander beeld op de deliberatie. Als een leerling voor bepaalde clusters tekorten heeft, die - naar het oordeel van de klassenraad - fundamenteel zijn, maar globaal gezien toch een voldoende haalt, dan is het vanuit juridisch oogpunt moeilijk om de leerling op basis daarvan niet te laten slagen. 50 % moet immers verplicht als een slaagcijfer worden beschouwd.

Voor de leerling en de ouders moet het in elk geval van meet af aan duidelijk zijn hoe het werken met clusters geconcretiseerd wordt naar toetsen, proefwerken, quotering (transparantie).

- Als de punten toegekend bij een mondelinge proef, betwist worden, dan wordt van de betrokken leraar verwacht dat hij kan aantonen hoe hij tot die punten gekomen is. Daartoe zal hij een overzicht geven van de gestelde vragen en een reconstructie van de gegeven antwoorden, op basis van een schriftelijke voorbereiding van de leerling en/of van de eigen notities (van de leraar).
Dezelfde redenering geldt eigenlijk ook t.a.v. de evaluatie van praktische proeven, de geïntegreerde proef, kunstvakken ...
In geval van een zwak resultaat wordt dit best van meet af aan ingecalculeerd.
- Ten slotte moet men er zich van bewust zijn dat de interpretatie van evaluatiegegevens niet altijd eenvoudig is. Men moet zich hoeden voor een al te mathematische benadering van de leerresultaten. De hoofdzaak is niet het optellen van de opeenvolgende resultaten, maar wel het interpreteren van hun evolutie vanuit het volledige dossier en het inschatten van eventuele tekorten naar het volgende leerjaar toe.

Meer informatie over het evaluatiebeleid vind je op de PRO.-pagina [Evaluatie in het secundair onderwijs](#) op de PRO.-website van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

6 Het evaluatie- en deliberatiedossier

De delibererende klassenraad laat zich bij zijn beslissingen leiden door concrete gegevens uit het dossier van de leerling. Dit dossier bevat, in voorkomend geval:

- evaluatieresultaten: proeven, toetsen, opdrachten, vakoverschrijdende projecten, stages of examens ... die door de leraren van de leerling werden geëvalueerd (zie punt 5);
- vaststellingen, adviezen en beslissingen van de begeleidende klassenraad (zie punt 6.1);
- *in sommige studierichtingen van de derde graad*: externe certificering (zie punt 6.2).

6.1 Beslissing, vaststellingen en adviezen van de begeleidende klassenraad

Begeleidende klassenraden komen in de loop van het schooljaar geregeld samen om de vorderingen van de leerlingen te evalueren, de begeleiding te optimaliseren en, zo nodig, remediërende initiatieven te nemen. Op het einde van het schooljaar kunnen op de deliberatie daaruit conclusies getrokken worden die belangrijk genoeg zijn om ze naast de evaluatieresultaten te leggen.

Wij verwijzen hier naar de mededeling "[Algemene Pedagogische Reglementering nr. 2: De begeleidende klassenraad in de loop van het schooljaar](#)" (MLER_124). In die algemene pedagogische reglementering ligt de klemtoon op de mogelijkheden die een begeleidende klassenraad biedt om leerlingen te begeleiden op basis van de beschikbare informatie in het dossier van de leerling.

6.1.1 Remediëring

Begeleidende klassenraden zullen in de loop van het schooljaar vanuit hun professionaliteit remediëring bewust inzetten als één van de elementen van een zorgbrede werking op school waardoor die leerlingen die er extra nood aan hebben, bijkomend ondersteund kunnen worden. Belangrijk hierbij is dat schoolteams een visie ontwikkelen op remediëring en deze communiceren aan leerlingen en ouders. Remediëring zal in scholen immers op diverse manieren gestalte krijgen: van een uitbreiding van het aantal lessen dat aan een bepaald vak besteed wordt op klasniveau, tot afzonderlijke lessen waarbij leerlingen individueel of in kleine groepjes ondersteund worden voor die vakken of onderwerpen waarmee ze op dat moment problemen ervaren.

De aangeboden remediëring, de manier waarop de leerling omgaat met de remediëring, de evolutie op basis van de remediëring ... maken deel uit van het globale evaluatiedossier van de leerling.

6.1.2 Aangepast lesprogramma

Het is mogelijk dat sommige leerlingen, na beslissing van de klassenraad, een aangepast programma krijgen. We denken aan vrijstellingsmogelijkheden voor o.m.:

- leerlingen die wegens ziekte, ongeval of specifieke onderwijsbehoeften bepaalde vakken niet kunnen volgen;
- leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die ondersteuning krijgen op basis van een GC- of OV4-verslag;
- leerlingen met tijdelijke leermoeilijkheden of leerachterstanden voor een of meer vakken;
- leerlingen met een flexibel leertraject op basis van het binnen het secundair onderwijs al eerder geslaagd zijn voor bepaalde inhouden.

De programmaonderdelen die wegvallen, worden in elk van die gevallen waar mogelijk vervangen door andere delen waarbij de eigenheid van het structuuronderdeel niet aangetast mag worden. Dat

impliceert dat de leerling niet geëvalueerd wordt over de delen waarvan hij, in tegenstelling tot zijn medeleerlingen, vrijgesteld werd. Hij wordt enkel geëvalueerd voor de vakken en vakonderdelen die hij effectief gevolgd heeft (met inbegrip van de vervangende vakken en vakonderdelen). Wat nooit kan, is dat een klassenraad bij de start of in de loop van het schooljaar zo veel vrijstellingen toekent dat de vraag of de leerling in voldoende mate de leerplandoelen van het gevolgde structuuronderdeel bereikt heeft, op het einde van het schooljaar niet meer positief beantwoord kan worden. Dan is hij te ver gegaan. De slaagkansen van de leerling moeten altijd gevrijwaard blijven. Of anders geformuleerd: men moet erover waken dat de delibererende klassenraad ook op basis van het aangepaste programma over voldoende gegevens beschikt om een beslissing te kunnen nemen op het einde van het schooljaar.

6.2 Externe certificering

Externe certificering heeft betrekking op bekwaamheidsproeven die door instanties opgelegd worden, extern aan de school, in het kader van reglementaire voorwaarden inzake beroepsuitoefening.

- De Vlaamse Regering kan het met vrucht beëindigen van een structuuronderdeel afhankelijk stellen van het behalen van een dergelijke externe certificering. Het niet-slagen voor die proeven geldt onmiddellijk als motivering voor het niet-slagen voor de opleiding. Een bijkomende motivering is niet vereist. Anderzijds impliceert het slagen voor die proeven niet automatisch dat de leerling ook voor de opleiding geslaagd is. Dat blijft de beslissingsbevoegdheid van de delibererende klassenraad. Dit is van toepassing voor:
 - De studierichting Vrachtwagenchauffeur (3de graad, A-finaliteit)
Om die opleiding met vrucht te beëindigen, moet de leerling geslaagd zijn voor de proeven tot het behalen van het rijbewijs CE en de basiskwalificatie vakbekwaamheid voor chauffeurs groep C;
 - De studierichtingen Koel- en warmtetechnieken (3de graad, D/A-finaliteit) en Technicus koelinstallaties (3de graad, A-finaliteit) (vanaf 2024-2025)
Om die opleiding met vrucht te beëindigen, moet de leerling in het bezit zijn van het certificaat van bekwaamheid in de koeltechniek van categorie I.
- In het kader van sommige opleidingen kunnen bijkomende getuigschriften, certificaten op attesten behaald worden. Het behalen daarvan is echter geen noodzakelijke voorwaarde om voor het geheel van de opleiding te kunnen slagen. Omgekeerd, is het er op zich evenmin een garantie voor. De autonomie van de delibererende klassenraad blijft ten volle spelen.

6.3 Onvolledig dossier

Bepaalde omstandigheden (ziekte, overmacht, fraude ...) kunnen ertoe leiden dat het dossier niet volledig is. Het komt dan aan de klassenraad toe om te bepalen of hij al dan niet over voldoende relevante gegevens beschikt om de deliberatievraag te beantwoorden. Oordeelt hij dat dit niet zo is, dan is het organiseren van bijkomende evaluaties (bv. een bijkomende proef, een inhaalstage) een mogelijkheid. Oordeelt hij dat het wel zo is, dan moet de klassenraad expliciet motiveren waarom de leerling in kwestie, ondanks de bijzondere omstandigheden, toch geen bijkomende evaluaties krijgt (zie punt 9.4).

6.3.1 Verandering van school of structuuronderdeel in de loop van het schooljaar

Vaak rijst de vraag hoe men een deliberatiedossier samenstelt voor leerlingen die in de loop van het schooljaar van school of structuuronderdeel veranderd zijn.

Duidelijk is dat:

- de (nieuwe) begeleidende klassenraad, onmiddellijk na de overgang, moet nagaan voor welke vakken de (nieuwe) leerling bijgewerkt moet worden om de rest van het schooljaar vlot te kunnen volgen. Als het nodig is, neemt men daarvoor een concreet begeleidings-, remediëerings-, en/of evaluatie-initiatief;
- de delibererende klassenraad zich uiteindelijk volledig autonoom over de deliberatievraag buigt. Aangezien hij die op basis van het globale dossier zal beantwoorden, impliceert dit dat hij, wat de evaluatieresultaten betreft:
 - rekening houdt met de vakken die ook vóór de overgang gevolgd werden, in zover ze relevant zijn bij het beantwoorden van de deliberatievraag. In principe worden de resultaten vóór resp. ná de overgang niet zomaar mathematisch bij elkaar ‘opgeteld’. Als het echter gaat over hetzelfde leerplan en men vaststelt dat precies dezelfde leerplaninhouden aan bod zijn gekomen en getoetst werden, kunnen hier eigenlijk weinig moeilijkheden rijzen (zelfs wanneer de didactische aanpak van beide leraren verschilt);
 - zich, voor vakken die nieuw zijn, uitsluitend baseert op de gerealiseerde inhaalbeweging en (uiteraard) de resultaten na de overgang.

Dat zou de ouders en de leerling op het moment van de overstap zo duidelijk mogelijk uitgelegd moeten worden.

6.3.2 *Lerarentekort*

Door het lerarentekort kan het leerlingendossier in sommige klassen hiaten hebben. Als een leraar langdurig afwezig was en/of er werd geen (vervangende) leraar gevonden om de lesopdracht op te nemen, dan kwamen de verplichte leerplandoelen mogelijks niet allemaal aan bod. Deze hiaten vallen volledig buiten de verantwoordelijkheid van de leerling, maar maken mee deel uit van het globale dossier van de leerling. De delibererende klassenraad houdt er rekening mee bij het nemen van een beslissing over het al dan niet geslaagd zijn van de leerling. Ondanks deze hiaten zal het leerlingendossier voor de grote meerderheid van de leerlingen wel voldoende relevante evaluatiegegevens bevatten om een gefundeerde beslissing te kunnen nemen. Binnen dit kader beslist de delibererende klassenraad volledig autonoom, waarbij elke beslissing kan gemotiveerd worden. De klemtoon blijft liggen op een prospectieve benadering en de kansen die de leerling heeft om in het volgende leerjaar te slagen.

7 **Studiebekrachtiging**

Aan elke regelmatige leerling wordt op het einde van het schooljaar een oriënteringsattest uitgereikt (zie punt 7.1). In de structuuronderdelen van de 2de en 3de graad D/A-finaliteit en A-finaliteit komen doelen aan bod die leiden naar een of meerdere beroepskwalificaties. Afhankelijk van de leerplandoelen die een regelmatig leerling in die structuuronderdelen heeft behaald, kan de delibererende klassenraad in geval van een C-attest een studiebewijs uitreiken dat gebaseerd is op de beroepskwalificatie of delen ervan (zie punt 7.3).

7.1 **Oriënteringsattesten**

Als een delibererende klassenraad oordeelt dat een leerling al dan niet toegelaten kan worden tot een volgend leerjaar, formuleert hij die beoordeling in de vorm van een oriënteringsattest. Die beslissing is een juridische uitspraak op basis waarvan de regelmatige leerling toelatingsrecht verwerft.

Een klassenraad kan pas een verantwoorde beslissing nemen als de leraren een goede kennis hebben van de algemene structuur van het secundair onderwijs (finaliteiten, studiedomeinen, studierichtingen, curriculumopbouw).

Om scholen hierbij te ondersteunen heeft Katholiek Onderwijs Vlaanderen volgende documenten uitgewerkt (zie PRO.-website PRO.-pagina [Modernisering secundair onderwijs](#)):

- [Studierichtingsprofielen](#);
Studierichtingsprofielen bevatten informatie over de plaats van de studierichting in de matrix, een beschrijving van de studierichting en het leerlingenprofiel, richtingspecifieke klemtonen, de minimummodellessentabel, de vergelijking met aanverwante studierichtingen, doorstroomprofiel en eventuele beroepskwalificaties.
- [Handvatten oriëntering naar een finaliteit na de eerste graad](#);
- [Onderwijsloopbaanrooster 2de-3de graad](#)
Het onderwijsloopbaanrooster geeft een inzicht in hoe studierichtingen van de 2de graad zich verhouden tot studierichtingen van de 3de graad vanuit het perspectief curriculum en vanuit een ontwikkelingsgericht perspectief met oog voor de mogelijkheden van leerlingen.

De school kan daarnaast ook gebruik maken van de www.onderwijskiezer.be. Op deze website biedt het CLB objectieve en onafhankelijke informatie over het hele onderwijslandschap.

7.1.1 Oriënteringsattest A

Op een oriënteringsattest A wordt vermeld dat de leerling het leerjaar *met vrucht beëindigd* heeft in de betrokken school. Het oriënteringsattest A biedt de mogelijkheid om overeenkomstig de toelatingsvoorwaarden *over te stappen naar het volgende leerjaar*.

Het oriënteringsattest A kan in alle leerjaren toegekend worden, met uitzondering van het 2de leerjaar van de derde graad (zie punt 7.2) en de 7de leerjaren.

Reglementair aandachtspunt

Een leerling met een oriënteringsattest A kan niet overzitten in hetzelfde structuuronderdeel.

- Het 1ste leerjaar A is één structuuronderdeel, net als het 1ste leerjaar B. Dat betekent dat een leerling na het behalen van een oriënteringsattest A in het 1ste leerjaar A, niet kan overzitten als regelmatige leerling in 1A, ook niet als hij een ander keuzegedeelte zou willen volgen. Indien de leerling echter een oriënteringsattest A met uitsluiting van minstens de helft van alle basisopties van 2A of 2B behaalt, dan kan hij wél het 1ste leerjaar overzitten.
- Vanaf het 2de leerjaar van de eerste graad kunnen leerlingen met een oriënteringsattest A wel overzitten als dat in een ander structuuronderdeel (basisoptie of studierichting) gebeurt.

Aanbevelingen

- De delibererende klassenraad zal zich in de eerste plaats richten op het structuuronderdeel dat volgens de curriculumopbouw logisch voortbouwt op het gevolgde leerjaar. Er wordt niet gedelibereerd met het oog op de algemene toelatingsvoorwaarden, die zeer ruim zijn. Als een leerling vanuit het gevolgde structuuronderdeel logisch kan doorstromen, zal hij een oriënteringsattest A krijgen.
- Hoewel reglementair niet verplicht, is het aan te bevelen dat de delibererende klassenraad die vermoedt of weet heeft van een leerling die na het behalen van een oriënteringsattest A wil

overzitten in een andere studierichting, een advies formuleert als onderdeel van de studiekeuzebegeleiding. Dat advies kan aansluiten bij de vaststellingen en adviezen van de begeleidende klassenraad in de loop van het schooljaar (zie punt 8).

7.1.2 Oriënteringsattest B

Op een oriënteringsattest B wordt vermeld dat de leerling het leerjaar *met vrucht beëindigd* heeft in de betrokken school en *tot het volgend leerjaar toegelaten mag worden, behalve in bepaalde finaliteiten, onderwijsvormen en/of studierichtingen*.

Het oriënteringsattest B kan niet worden uitgereikt in het 1ste leerjaar van de eerste graad. In de derde graad kan een oriënteringsattest B enkel in het 1ste leerjaar van de D/A-finaliteit.

Als een logische doorstroming wegens één of meer tekorten niet mogelijk is (dus geen oriënteringsattest A), dan kan het zijn dat de leerplandoelen die de leerling wel gehaald heeft, in het volgend leerjaar toch een studiekeuze mogelijk maken die beter tegemoetkomt aan de bekwaamheden en interesses van de leerling. Dit biedt kansen voor leerlingen die, gezien hun inzet en mogelijkheden, weinig baat vinden bij zittenblijven. De delibererende klassenraad kan de tekorten in een bepaald domein acteren en kan de gunstige verworvenheden en ontwikkelingen valoriseren. De studieduur wordt niet nodeloos verlengd.

Omdat overzitten niet altijd in het belang is van een optimale studieloopbaan, heeft de regelgever een bijkomende voorwaarde toegevoegd voor leerlingen die na het behalen van een oriënteringsattest B het leerjaar als regelmatige leerling willen overzitten.

Bij een oriënteringsattest B is de delibererende klassenraad daarom bij een beperkte (=minder dan alle studierichtingen van drie onderwijsvormen (aso, tso, kso) of twee finaliteiten) clausulering verplicht *om een gunstig of ongunstig advies over overzitten te formuleren*. Dit advies is *bindend* voor de leerling.

- Bij een gunstig advies van de delibererende klassenraad heeft de leerling de keuze:
 - overgaan naar het volgend leerjaar rekening houdend met de clausulering; of
 - het leerjaar overzitten.
- Bij een ongunstig advies moet de leerling verplicht overgaan naar het hoger leerjaar rekening houdend met de clausulering.

De delibererende klassenraad geeft dit verplichte advies overzitten *niet* bij een B-attest in:

- het 2de leerjaar van de eerste graad en in de tweede graad bij een clausulering voor minstens alle structuuronderdelen van drie onderwijsvormen (aso, tso of kso) of twee finaliteiten (D-finaliteit en D/A-finaliteit);
- het 1ste leerjaar van de derde graad D/A-finaliteit¹.

In deze gevallen behoudt de leerling het recht op overzitten.

Reglementaire aandachtspunt

¹ Onder voorbehoud van definitieve goedkeuring van “Wijziging diverse besluiten over structuur en organisatie leerplicht-, volwassenen-, deeltijds kunstonderwijs en hoger onderwijs”, principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 29 maart 2024.

- Op het oriënteringsattest B mag slechts één clausuleringsrubriek ‘behalve’ worden ingevuld. De richtlijnen voor het invullen van de clausulering op het model van oriënteringsattest B worden toegelicht in bijlage [MLER_170_B02](#) bij deze mededeling.
- In de derde graad kan het oriënteringsattest B alleen toegekend worden in het 1ste leerjaar van de derde graad D/A-finaliteit.
 - Een clausulering op het einde van het 1ste leerjaar van de derde graad D-finaliteit of A-finaliteit is dus onmogelijk.
 - In het 1ste leerjaar van de derde graad D/A-finaliteit kan alleen geclausuleerd worden voor de D/A-finaliteit, niet voor bepaalde studierichtingen. De leerling wordt naar een studierichting van hetzelfde domein in de A-finaliteit verwezen. In het 2de leerjaar van de derde graad A-finaliteit kan de leerling dan worden toegelaten tot een studierichting van hetzelfde domein mits een gunstige beslissing van de toelatingsklassenraad.
- Een clausulering van een studierichting waarvan een gelijknamige duale en niet-duale variant bestaat, omvat steeds een clausulering voor beide. Een clausulering voor een niet-duaal structuuronderdeel houdt dus automatisch ook een clausulering in voor de duale gelijknamige studierichting en omgekeerd, ook als ze niet allebei uitdrukkelijk bij de clausulering worden vermeld².
- Men mag niet clausuleren voor een vak, noch voor een component van een studierichting, noch voor het complementair gedeelte.

Aanbevelingen

- Clausuleren gebeurt het best zo *beperkt en omzichtig* mogelijk met oog voor het groeipotentieel van elke leerling. Bij twijfel zal het voor een aantal leerlingen logischer zijn om een oriënteringsattest A uit te reiken met een stevig onderbouwd studiekeuzeadvies. Dat advies is het eindpunt van het onderwijsloopbaantraject dat school, ouders en leerling gedurende het schooljaar samen gelopen hebben. In een aantal gevallen zal de delibererende klassenraad toch een oriënteringsattest B uitreiken. Daarbij kan hij rekening houden met de volgende afwegingen:
 - Een clausulering voor *één of meerdere finaliteiten* is breed en enkel verantwoord voor een leerling die tekorten heeft voor de leerplannen en globaal (heel) zwak presteert voor verschillende vakken van de algemene vorming.
 - Bij het clausuleren voor *één of meerdere onderwijsvormen* zorgt de verwevenheid van finaliteiten en onderwijsvormen voor een bijkomende complexiteit:
 - een clausulering voor (domeinoverschrijdende D-finaliteit) aso houdt de overgang open naar domeingebonden D-finaliteit tso/kso;
 - een clausulering voor tso of kso sluit de leerling uit van zowel de D-finaliteit als de D/A-finaliteit.
- Een klassenraad kan pas een verantwoorde clausulering uitspreken als de leraren een goede kennis hebben van de algemene structuur in het secundair onderwijs (finaliteiten, domeinen, structuuronderdelen, curriculumopbouw) (zie ook punt 7.1).
- Bij de uitreiking van een oriënteringsattest B is het essentieel dat de delibererende klassenraad in de motivering van zijn beslissing de redenen kenbaar maakt waarom de leerling, die wel geslaagd is, toch de toegang tot één of meerdere finaliteiten, onderwijsvormen en/of studierichtingen ontzegd moet worden. Er moet dus worden aangetoond waarom de behaalde

² Onder voorbehoud van definitieve goedkeuring van “Wijziging diverse besluiten over structuur en organisatie leerplicht-, volwassenen-, deeltijds kunstonderwijs en hoger onderwijs”, principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 29 maart 2024.

resultaten leiden tot de uitsluiting van de vermelde finaliteiten, onderwijsvormen en/of studierichtingen. Bij betwisting kan dat eventueel geconcretiseerd worden op basis van een overzicht van de niet-behaalde leerplandoelen.

- Bij een B-attest in het 2de leerjaar van de eerste graad en in de tweede graad wordt verplicht een bindend advies over overzitten geformuleerd als de clausulering beperkter is dan alle studierichtingen van twee finaliteiten of alle studierichtingen van drie onderwijsvormen. Regelmatige leerlingen die in voorkomend geval willen overzitten, kunnen dat enkel na een gunstig advies over overzitten van de delibererende klassenraad. We raden aan om dat advies te laten aansluiten bij de vaststellingen en adviezen van de begeleidende klassenraad in de loop van het schooljaar. Idealiter zorgt het advies niet voor bijkomend werk, maar is het een logisch gevolg van het proces dat doorheen het schooljaar m.b.t. de onderwijsloopbaanbegeleiding werd gelopen waarbij de focus op een positieve studiekeuze ligt. In dat geval zal het advies geen verrassing zijn voor de leerling en zijn ouders. Het advies verwijst ook naar de resultaten van de leerling en legt daarbij een link tussen de zwakke resultaten voor een aantal vakken en de afgesloten finaliteiten, onderwijsvormen en/of studierichtingen. De gevolgen van een ongunstig advies zijn heel groot. De leerling wordt gedwongen om naar het volgende leerjaar over te gaan, ook wanneer hij wil overzitten in een andere basisoptie of studierichting. Dat geldt ook als hij van school verandert. De delibererende klassenraad is zich hiervan voldoende bewust.

7.1.3 Oriënteringsattest C

Op het oriënteringsattest C wordt vermeld dat de leerling het leerjaar in de betrokken school heeft beëindigd, maar *niet met vrucht*.

Het oriënteringsattest C kan toegekend worden in alle leerjaren.

Het oriënteringsattest C verplicht de leerling het leerjaar over te zitten. Hij kan daarbij wel veranderen van basisoptie of studierichting (als hij aan de toelatingsvoorwaarden voldoet).

Reglementaire aandachtspunten

- Het gebeurt dat een delibererende klassenraad op het einde van het 1ste leerjaar van een graad van oordeel is dat de leerling in onvoldoende mate de leerplandoelen bereikt heeft om te kunnen overgaan naar het 2de leerjaar, maar ook weinig heil ziet in zittenblijven. Als het schoolbestuur er vooraf voor gekozen heeft in zulke gevallen flexibele leertrajecten mogelijk te maken, dan kan:
 - de delibererende klassenraad het oriënteringsattest vervangen door de uitreiking van een attest van regelmatige lesbijwoning in afwachting van het wegwerken van de tekorten;
 - de voltallige toelatingsklassenraad van het 2de leerjaar van de graad - na overleg met voornoemde delibererende klassenraad - de leerling toch toelaten, waarbij de leerling de tekorten voor de programmaonderdelen in het 1ste leerjaar weg moet werken vóór het einde van het 2de leerjaar van de graad in kwestie.

Meer informatie vind je in punt 5 van de mededeling "[Flexibele leertrajecten in het voltijds gewoon secundair onderwijs](#)" (MLER_142).

- Een delibererende klassenraad die een laatstejaarsleerling een oriënteringsattest C wil geven, weegt dat zeer zorgvuldig af, zeker als die leerling de voorgaande vijf leerjaren met vrucht en zonder een waarschuwing met betrekking tot sommige vakken beëindigd heeft. Het blijft wel mogelijk om aan een leerling met ernstige tekorten, bijvoorbeeld omdat hij zich onvoldoende

ingezet heeft, geen diploma van secundair onderwijs uit te reiken, maar de delibererende klassenraad zal die beslissing op basis van het globale dossier grondig moeten motiveren.

7.2 Getuigschriften en diploma's

Leerlingen die het 2de leerjaar van een graad met vrucht beëindigen behalen een getuigschrift of diploma.

- In het 2de leerjaar van de eerste graad wordt samen met een oriënteringsattest A of B het getuigschrift van de eerste graad uitgereikt;
- In de duale studierichtingen van het 2de leerjaar van de tweede graad wordt samen met een oriënteringsattest A of B het getuigschrift van de tweede graad, onderwijskwalificatie niveau 2 (OK2) uitgereikt;
- In de niet-duale studierichtingen van het 2de leerjaar van de tweede graad wordt samen met een oriënteringsattest A of B het getuigschrift van de tweede graad uitgereikt;
- Aan leerlingen van de D- en D/A-finaliteit die het 2de leerjaar van de derde graad met vrucht beëindigen, wordt een diploma so, onderwijskwalificatie niveau 4 (OK4) uitgereikt (vanaf schooljaar 2024-2025);
- Aan leerlingen van de A-finaliteit, die het 2de leerjaar van de derde graad met vrucht beëindigen, wordt een diploma so, onderwijskwalificatie niveau 3 (OK3) uitgereikt (vanaf schooljaar 2024-2025).

Het getuigschrift basisonderwijs wordt samen met het A-attest uitgereikt aan de leerlingen van 1B of 2B, indien zij dat getuigschrift niet eerder hebben behaald.

Leerlingen in een aanloopstructuuronderdeel kunnen in principe geen onderwijskwalificatie behalen. Voor leerlingen in een aanloopstructuuronderdeel van de tweede graad is dit enkel mogelijk indien tijdens het traject in de aanloopfase blijkt dat de overstap naar het bovenliggende duale structuuronderdeel van de tweede graad niet mogelijk is. De klassenraad kan voor die leerlingen beslissen om de doelen van het bovenliggende duale structuuronderdeel na te streven in een kwalificerend traject op maat. De school moet deze noodzaak kunnen aantonen en moet dit kunnen voorleggen aan de onderwijsinspectie bij een doorlichting.

7.3 Andere studiebewijzen

De delibererende klassenraad bekijkt steeds het geheel van de vorming en houdt de blik op de toekomst. Indien ondanks de begeleidings- en remediëringsinspanningen een oriënteringsattest C onvermijdelijk is, kan de klassenraad alsnog een studiebewijs uitreiken voor de competenties van het specifieke gedeelte die de leerling heeft verworven. Onderstaande studiebewijzen worden enkel uitgereikt in geval van een C-attest en indien de leerling de studierichting en/of de school verlaat.

- In het 2de leerjaar van de tweede graad D/A- en A-finaliteit niet-duaal:
 - een bewijs van competenties.
- In de tweede graad A-finaliteit dual en de derde graad D/A- en A-finaliteit:
 - een bewijs van beroepskwalificatie;
 - een bewijs van deelkwalificaties;
 - een bewijs van competenties.

7.3.1 *Bewijs van beroepskwalificatie*

De leerplannen van het specifieke gedeelte van de tweede graad dual A-finaliteit en van de derde graad A-finaliteit en D/A-finaliteit zijn onder meer gebaseerd op doelen die leiden naar een of meerdere beroepskwalificatie(s).

Als een leerling niet slaagt voor het geheel van de opleiding - dus geen oriënteringsattest A of B - maar wel de beroepsgerichte competenties die leiden naar een beroepskwalificatie in voldoende mate heeft behaald, wordt een bewijs van beroepskwalificatie uitgereikt.

Reglementaire aandachtspunten

- De leerplannen van het specifiek gedeelte van de niet-duale studierichtingen van de tweede graad D/A-finaliteit en A-finaliteit, zijn gebaseerd op relevante sets van competenties uit een of meer beroepskwalificaties, nooit op alle competenties uit de beroepskwalificatie(s). In de tweede graad D/A-finaliteit en de tweede graad A-finaliteit niet-duaal kan bijgevolg nooit een bewijs van beroepskwalificatie worden uitgereikt.
- Het bewijs van beroepskwalificatie wordt niet uitgereikt als de leerling een onderwijskwalificatie behaalt. In dit geval zijn de beroepskwalificaties in de onderwijskwalificatie geïntegreerd (zie punt 7.2).
- Leerlingen in een aanloopstructuuronderdeel kunnen in principe geen bewijs van beroepskwalificatie behalen. Voor leerlingen in een aanloopstructuuronderdeel van de tweede graad kan dit enkel indien tijdens het traject in de aanloofase blijkt dat de overstap naar het bovenliggende duale structuuronderdeel van de tweede graad niet mogelijk is. De klassenraad kan voor die leerlingen beslissen om de doelen van het bovenliggende duale structuuronderdeel na te streven in een kwalificerend traject op maat. De school moet deze noodzaak kunnen aantonen en moet dit kunnen voorleggen aan de onderwijsinspectie bij een doorlichting.

7.3.2 *Bewijs van deekwalificatie*

Binnen sommige beroepskwalificaties zijn deekwalificaties afgebakend. Een deekwalificatie is een samenhangend geheel van competenties uit eenzelfde beroepskwalificatie die uitstroomkansen bieden in een smaller deel van de arbeidsmarkt dan de volledige beroepskwalificatie.

Als een leerling geen oriënteringsattest A of B behaalt en ook niet het bewijs van beroepskwalificatie, dan kan in een beperkt aantal structuuronderdelen een bewijs van deekwalificatie worden uitgereikt als de leerling de beroepsgerichte competenties die een deekwalificatie vormen in voldoende mate heeft behaald.

Reglementaire aandachtspunten

- In de tweede graad D/A-finaliteit en de tweede graad A-finaliteit niet-duaal kan geen bewijs van deekwalificatie worden uitgereikt.
- Het bewijs van deekwalificatie wordt niet uitgereikt als de leerling de bovenliggende beroepskwalificatie behaalt. In dit geval is de deekwalificatie in de beroepskwalificatie vervat.
- Leerlingen in een aanloopstructuuronderdeel kunnen in principe geen bewijs van deekwalificatie behalen. Voor leerlingen in een aanloopstructuuronderdeel van de tweede graad kan dit enkel indien tijdens het traject in de aanloofase blijkt dat de overstap naar het bovenliggende duale structuuronderdeel van de tweede graad niet mogelijk is. De klassenraad kan voor die leerlingen beslissen om de doelen van het bovenliggende duale structuuronderdeel

na te streven in een kwalificerend traject op maat. De school moet deze noodzaak kunnen aantonen en moet dit kunnen voorleggen aan de onderwijsinspectie bij een doorlichting.

7.3.3 Bewijs van competenties

Op het bewijs van competenties worden de competenties van de beroepskwalificatie opgenomen die de leerling in kwestie heeft behaald.

Reglementaire aandachtspunten

- Op het bewijs van competenties worden de verworven competenties uit een beroepskwalificatie vermeld. De richtlijnen voor het invullen van het model worden toegelicht in bijlage [MLER_177_B03](#) bij deze mededeling.
- Het bewijs van competenties wordt niet uitgereikt als de leerling de bovenliggende beroepskwalificatie(s) en/of deelkwalificatie(s) behaalt.

Aanbevelingen

- Indien een leerling niet geslaagd is voor het geheel van de vorming, bekijkt de klassenraad trapsgewijs welk studiebewijs wel kan uitgereikt worden voor de behaalde doelen van de specifieke vorming:
 - In eerste instantie wordt nagegaan of de leerling in voldoende mate de leerplandoelen heeft behaald van een of meerdere beroepskwalificatie(s). Indien dit het geval is worden een of meerdere bewijzen van beroepskwalificatie uitgereikt.
 - Indien dat niet het geval is, wordt er nagegaan of een leerling in voldoende mate de competenties van een deelkwalificatie heeft verworven. Een bewijs van deelkwalificatie is niet in elke studierichting mogelijk, dat hangt af van de opbouw van de beroepskwalificatie(s).
 - Als de leerling niet geslaagd is voor de volledige beroeps- en/of deelkwalificatie, wordt er een bewijs van competenties uitgereikt.
- Om scholen te ondersteunen in het uitreiken van deze studiebewijzen en de planlast zoveel mogelijk te beperken is er per studierichting een document opgemaakt waar op een overzichtelijke manier wordt toegelicht welke leerplandoelen gekoppeld zijn aan competenties uit de beroepskwalificaties (zie bijlage [MLER_107_B04](#) (voor tweede graad D/A-finaliteit), [MLER_170_B05](#) (voor tweede graad A-finaliteit), [MLER_170_B06](#) (voor derde graad D/A-finaliteit) en [MLER_170_B07](#) (voor derde graad A-finaliteit) bij deze mededeling).
- De leerplannen van het specifiek gedeelte van de niet-duale studierichtingen van de tweede graad D/A-finaliteit en A-finaliteit zijn gebaseerd op relevante sets van competenties van de beroepskwalificaties die gekoppeld zijn aan de studierichting. Daarenboven wordt er een andere mate van complexiteit en zelfstandigheid verwacht. Daardoor leiden slechts een beperkt aantal leerplandoelen uit een beperkt aantal studierichtingen in de tweede graad D/A-finaliteit en A-finaliteit tot competenties uit de beroepskwalificatie die kunnen opgenomen worden in een bewijs van competenties.
- Een bewijs van beroepskwalificatie/deelkwalificatie of een bewijs van competenties geeft niet automatisch een recht op vrijstelling bv. bij overzitten. Vrijstellingen zijn enkel mogelijk indien de school het flexibel leertraject “vrijstelling voor leerlingen die al geslaagd zijn voor bepaalde onderdelen binnen het secundair onderwijs” toepast. Meer informatie hierover vind je in punt 4 van de mededeling “[Flexibele leertrajecten in het voltijds gewoon secundair onderwijs](#)” (MLER_142).

De eerder uitgereikte studiebewijzen kunnen scholen wel helpen bij het maken van een beginsituatieanalyse van de leerling bij verandering van school of studierichting.

7.4 Attest van lesbijwoning als regelmatige leerling

7.4.1 Graadevaluatie (uitstel van studiebekrachtiging tot het einde van de graad (voor alle leerlingen van een structuuronderdeel))

Scholen die hun ontwikkelingsgerichte aanpak van leerlingen willen doortrekken tot op het niveau van de delibererende klassenraad kunnen kiezen om de studiebekrachtiging van het 1ste leerjaar van de graad uit te stellen tot het einde van het 2de leerjaar.

Graadevaluatie kan enkel toegepast worden indien het schoolbestuur op grond van specifieke onderwijskundige argumenten kiest voor dergelijke flexibiliteit in de leertrajecten. Graadevaluatie versterkt de gradenstructuur en kan de tegenspraak die kan bestaan tussen leerplan (graadgebonden) en deliberatievraag (leerjaargebonden) wegwerken. Voor de leerlingen wordt een traject uitgetekend dat zich uitspreidt over de volledige graad. De keuze voor graadevaluatie is mogelijk in de eerste graad B-stroom en uitzonderlijk in de tweede en derde graad. In de eerste graad A-stroom is graadevaluatie niet mogelijk. Uitstel van studiebekrachtiging tot het einde van de graad kan vooral in de eerste graad B leerlingen meer kansen bieden op succeservaring en hun zelfbeeld positief beïnvloeden.

Voor de structuuronderdelen waar het schoolbestuur vooraf gekozen heeft voor graadevaluatie wordt er op het einde van het 1ste leerjaar van de graad geen oriënteringsattest of studiebewijs uitgereikt maar enkel een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling.

Meer informatie vind je in punt 6 van de mededeling "[Flexibele leertrajecten in het voltijds gewoon secundair onderwijs](#)" (MLER_142).

7.4.2 Overgaan met tekorten (voor individuele leerlingen)

Het gebeurt dat een delibererende klassenraad op het einde van het 1ste leerjaar van de graad van oordeel is dat de leerling in onvoldoende mate de leerplandoelen bereikt heeft om te kunnen overgaan naar het 2de leerjaar, maar ook weinig heil ziet in zittenblijven. Als het schoolbestuur er vooraf voor gekozen heeft, dan kan:

- de delibererende klassenraad het oriënteringsattest vervangen door de uitreiking van een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling in afwachting van het wegwerken van de tekorten;
- de voltallige toelatingsklassenraad van het 2de leerjaar van de graad - na overleg met voornoemde delibererende klassenraad - de leerling toch toelaten, waarbij de leerling de tekorten voor de programmaonderdelen in het 1ste leerjaar weg moet werken vóór het einde van het 2de leerjaar

Meer informatie vind je in punt 5 van de mededeling "[Flexibele leertrajecten in het voltijds gewoon secundair onderwijs](#)" (MLER_142).

8 Advies

De regelgeving *verplicht* de delibererende klassenraad *in sommige gevallen* om een advies te formuleren. Dit is het geval:

- *bij een oriënteringsattest B met beperkte clausulering*: advies over het al dan niet overzitten van het leerjaar (zie punt 8.1);
- *in het 2de leerjaar van de tweede graad en in het 1ste leerjaar van de derde graad D/A-finaliteit en A-finaliteit niet-duaal*: advies met betrekking tot de arbeidsbereidheid en de arbeidsrijpheid met het oog op een mogelijke overstap naar duaal leren (zie punt 8.3);
- *uitzonderlijk*: in het 1ste leerjaar van de derde graad: advies met het oog op een mogelijke verandering van studierichting bij de overgang naar het 2de leerjaar van die graad (zie punt 8.4).

Naast de verplichte adviezen, kan een delibererende klassenraad bij het juridische bindend oriënteringsattest *aanvullend een schriftelijk advies* formuleren (zie punt 8.2). Het advies is gebaseerd op het geheel van de vorming en kan o.a. volgende elementen bevatten:

- suggesties i.v.m. het voortzetten van de onderwijsloopbaan;
- concrete individuele suggesties i.v.m. studie- en werkmethoden;
- suggesties voor remediëring om bepaalde tekorten of hiaten weg te werken via bv. een opdracht die afgestemd is op de noden van de leerlingen; al dan niet ondersteund door een vakantietaak;
- een waarschuwing voor (een) vak(ken) waaraan de leerling het volgende schooljaar extra aandacht moet schenken;
- advies over het al dan niet overzitten van het leerjaar.

Wat niet kan, is tijdens een delibererende klassenraad ‘een advies buitengewoon onderwijs’ formuleren zonder dat daar een uitgebreid traject aan vooraf is gegaan. Een inschrijving in het buitengewoon onderwijs kan enkel als een leerling in het bezit is van een IAC- of OV4-verslag. Dat impliceert dat school en CLB daartoe samen met de leerling en zijn ouders een traject hebben gelopen. Bovendien kan een leerling met een verslag nog de keuze maken om zich in te schrijven in een school voor gewoon secundair onderwijs. Na overleg met de ouders, klassenraad en het CLB over de aanpassingen beslist de school of de leerling een gemeenschappelijk curriculum (GC) of een individueel aangepast curriculum (IAC) volgt. De leerling kan ook kiezen om zich in een school voor buitengewoon onderwijs in te schrijven.

8.1 Advies over het al dan niet overzitten van het leerjaar

Als een klassenraad vermoedt of weet heeft van een leerling die na het behalen van een oriënteringsattest A wil overzitten in een andere studierichting, dan is het *aan te bevelen* dat de delibererende klassenraad in deze situatie zelf een advies formuleert als onderdeel van de studiekeuzebegeleiding. Dat advies kan aansluiten bij de vaststellingen en adviezen van de begeleidende klassenraad in de loop van het schooljaar.

Bij de uitreiking van een oriënteringsattest B is de delibererende klassenraad in sommige gevallen *verplicht* om een gunstig of ongunstig advies m.b.t. het overzitten van het leerjaar te formuleren. Deze verplichting geldt in het 2de leerjaar van de eerste graad en in de tweede graad bij een clausulering die beperkter is dan alle structuuronderdelen van twee finaliteiten of alle structuuronderdelen van drie onderwijsvormen. Dit advies is bindend voor de leerling. Bij een

ongunstig advies moet de leerling naar het hoger leerjaar overgaan, ook als hij van school verandert (zie punt 7.3.1.4).

8.2 Advies in het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding

In het kader van de visie van de school over het opvolgen en begeleiden van de onderwijsloopbaan zal de delibererende klassenraad een geschreven advies formuleren voor het voortzetten van zijn studies bij een oriënteringsattest A met uitsluiting, bij een oriënteringsattest B en bij een oriënteringsattest C.

Op het einde van de graad gebeurt dat voor alle leerlingen.

Als een leerling een leerjaar niet met vrucht beëindigt (C-attest), betekent dat nog niet dat het wenselijk is om hetzelfde structuuronderdeel over te doen. Dat zal alleen het geval zijn als de klassenraad meent dat de bekwaamheden in aanleg aanwezig zijn, maar nog onvoldoende ontwikkeld zijn. Zo niet, is een heroriëntering dringend gewenst. Het advies moet dit verduidelijken.

Het advies volgt uit vaststellingen die al gedurende het schooljaar in de begeleidende klassenraad en met de leerling en zijn ouders besproken werden. Het advies wordt aan het einde van het schooljaar aan de leerling en zijn ouders meegedeeld en toegelicht.

Bij het formuleren van een advies zal men er rekening mee houden dat interesses en mogelijkheden vatbaar zijn voor ontwikkeling, als ze op aangepaste wijze aangesproken worden.

Meer informatie over het advies in het kader van de onderwijsloopbaanbegeleiding vind je in de bouwsteen [Onderwijsloopbaan](#) van het Vademecum zorgbreed en kansrijk onderwijs op de PRO.-website van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

8.2.1 Een vakantietaak

Bij de toekenning van een oriënteringsattest A of B, kan de delibererende klassenraad van oordeel zijn dat een leerling best bepaalde leerstofonderdelen gedurende de vakantie nog zou verstevigen. De leerling beëindigt zijn leerjaar met vrucht, kan met inachtneming van een eventuele clausulering overgaan, maar krijgt een vakantietaak mee. Dit wordt in het schriftelijk advies opgenomen.

Een vakantietaak is altijd facultatief en neemt het statuut aan van een aanbeveling of remediëring. Het kan niet opgevat worden als een verplicht of intrinsiek deel van het schooljaar dat pas op 1 september daaropvolgend van start gaat. Maar niets houdt de nieuwe begeleidende klassenraad tegen om - binnen zijn autonome en discretionaire bevoegdheid - de kwaliteit van de afgeleverde vakantietaak te plaatsen in de eigen begeleidingsstrategie.

Reglementaire aandachtspunten

- Een vakantietaak bindt de klassenraad van het volgende schooljaar niet. Het effect zal zeker bij verandering van school gering zijn. De begeleidende klassenraad van het volgende schooljaar kan wel voortbouwen op het afgeleverde werk. Indien bijvoorbeeld blijkt dat er nog altijd een aantal hiaten zijn, kan dat de start betekenen van een nieuwe remediëring. Wat niet kan, is bv. een automatische omzetting van niet of slecht gemaakte vakantietaaken in een waarschuwing; dan begeeft men zich immers op het terrein van de vorige delibererende

klassenraad. Evenmin mag men de vakantietaak mathematisch mee verrekenen in nieuwe resultaten (bv. in het "dagelijks werk" van de eerste periode van het daaropvolgend schooljaar); dan krijgt men immers een vertekening van die resultaten. Het resultaat van vakantietaaken kan met andere woorden niet mee ingebracht worden tijdens de delibererende klassenraad van het daaropvolgende schooljaar.

- De leerling en de ouders moeten via het schoolreglement op de hoogte gebracht worden van de impact en de betekenis van een vakantietaak, bv. met een formulering als: *"De kwaliteit van het afgeleverde werk en de ernst waarmee het uitgevoerd werd zijn belangrijke gegevens voor de begeleidende klassenraad bij het begin van het volgende schooljaar."*
- Als het schoolteam tot gezamenlijke afspraken kan komen over de impact van een vakantietaak, is het uiteraard aan te bevelen dat die naar de ouders en de leerlingen toe geëxpliciteerd worden.

Aanbevelingen

- Een vakantietaak is vooral aangewezen voor leerlingen die zich wel inzetten, maar die het, al dan niet wegens bijzondere omstandigheden, moeilijk hebben voor één of een paar vakken.
- Leerlingen die tekorten hebben wegens een opvallend gebrek aan inzet, worden wellicht beter gestimuleerd door een waarschuwing.
- Een vakantietaak heeft geen juridisch bindende gevolgen voor de klassenraad van het volgende schooljaar; toch zou die zijn verantwoordelijkheid niet opnemen als hij de vakantietaak niet zou laten aanknopen met opvolging en begeleiding, wellicht ook zelfs met remediëring.
- Een vakantietaak mag geen sanctie, geen straf, en ook geen verkapte "waarschuwing" zijn; het is wel een studiehulp. De opgave kan dus niet lukraak aangeduid worden, maar wordt met zorg uitgekozen en wel zo dat aan de noden van elke individuele leerling tegemoet gekomen wordt.
- Van de leraar wordt verwacht dat hij de vakantietaak met aandacht zal nazien en beoordelen. Het resultaat wordt zo nodig expliciet met de leerling besproken. De terugkoppeling over de opdracht-analyse, inhoudelijke verwerking en/of gevolgde aanpak is een belangrijke zorg.

8.2.2 Een waarschuwing

Men kan ervoor opteren bij twijfel toch een positieve beslissing te nemen en de leerling één jaar respijt te geven: de leerling krijgt in het schriftelijk advies een "waarschuwing" mee, mag naar het volgende leerjaar overgaan en krijgt één jaar tijd om een tekort bij te werken. Als er binnen het jaar, ondanks permanent begeleiden en remediëren door de leraren, geen merkbare positieve evolutie komt, dan kan dit mede leiden tot de toekenning van een oriënteringsattest B of C. De waarschuwing wordt in het schriftelijk advies opgenomen.

Reglementaire aandachtspunten

- Een waarschuwing geven voor een of meer vakken heeft geen juridisch bindende gevolgen voor de klassenraad van het volgende schooljaar. Zeker bij verandering van school zal het effect wellicht gering zijn. De (nieuwe) delibererende klassenraad kan hoe dan ook opnieuw autonoom beslissen.
- De leerling en de ouders moeten via het schoolreglement op de hoogte gebracht worden van de impact en betekenis van een waarschuwing, bv. met een formulering zoals: *"Je krijgt één jaar tijd om bij te werken. Wij zullen je hierbij helpen. We verwachten dat je een merkbare positieve evolutie doormaakt. Is dat niet het geval, dan houden we daar het volgende schooljaar rekening mee bij de eindbeoordeling."*

Aanbevelingen

- Een waarschuwing zal vooral een afdoend middel zijn voor leerlingen die tekorten hebben wegens een opvallend gebrek aan inzet. Ze kan met een vakantietaak gecombineerd worden (zie punt 8.2.1).
- Leerlingen die zich inzetten, maar het, al dan niet wegens bijzondere omstandigheden, moeilijk hebben voor een of een paar vakken worden wellicht beter geholpen door een heroriëntering of een vakantietaak. Voor hen zal een waarschuwing eerder contraproductief zijn.
- Hoewel een waarschuwing geen juridisch bindende gevolgen heeft voor de klassenraad van het volgende schooljaar, zou het jammer zijn dat de nieuwe begeleidende klassenraad in die waarschuwing geen belangrijk signaal zou zien voor opvolging en begeleiding.
- Als de leerling tijdens het schooljaar dat volgt op een waarschuwing, niet positief evolueert, mag de delibererende klassenraad zich toch niet vast laten zetten door een al te mathematische benadering. Elk oriënteringsattest B of C moet immers gemotiveerd worden vanuit een afweging van alle concrete gegevens in het dossier van de leerling (zie verder punt 10.1) zodat een verwijzing naar de waarschuwing alleen niet zal volstaan.

8.3 Advies m.b.t. de arbeidsbereidheid en de arbeidsrijpheid met het oog op een mogelijke overstap naar duaal leren

Voor elke leerling in een *niet-duaal structuuronderdeel van de D/A-finaliteit en de A-finaliteit*, die het 2de leerjaar van de tweede graad of het 1ste leerjaar van de derde graad met vrucht beëindigt (A- of B-attest), brengt de delibererende klassenraad *verplicht* een gunstig of ongunstig advies uit met betrekking tot:

- de arbeidsbereidheid: gemotiveerd zijn om te leren en participeren op de werkplek; én
- de arbeidsrijpheid: competent zijn om te leren en participeren op de werkplek.

Dit dubbel advies wordt gegeven omdat de leerling de mogelijkheid heeft over te stappen naar duaal leren. Het advies is niet bindend, en vormt geen toelatingsvoorwaarde tot duale structuuronderdelen.

Beide adviezen worden vermeld op het oriënteringsattest A of B.

Aanbeveling

Duaal leren biedt voor bepaalde jongeren zeker opportuniteiten. Het advies dat moet worden uitgebracht, is echter niet bindend. Om zo weinig mogelijk planlast te genereren, raden we de scholen aan er pragmatisch mee om te gaan. Scholen maken best gebruik van relevante informatie waarover ze reeds beschikken (vaststellingen tijdens stage, praktijklessen, observatie-activiteiten of tijdens de realisatie van de leerplandoelen van het GFL ...). Indien men niet over voldoende relevante informatie beschikt, dan oordeelt de klassenraad best in het voordeel van de leerling.

8.4 Advies met het oog op een mogelijke verandering van studierichting in de derde graad

Wanneer de toelatingsklassenraad een beslissing wil nemen om een leerling van studierichting te laten veranderen in de derde graad kan een advies nodig zijn van de delibererende klassenraad van de studierichting die de leerling in het 1ste leerjaar van die graad heeft gevolgd.

Dit is het geval voor:

- verandering van studierichting binnen dezelfde finaliteit;
- verandering van een studierichting van de D-finaliteit naar een studierichting van de D/A-finaliteit.

Deze veranderingen kunnen uitsluitend om ernstige medische, psychische, sociale of onderwijskundige redenen en zullen dus zeer uitzonderlijk zijn. Als een leerling, die het 1ste leerjaar van de derde graad met vrucht beëindigt, om ernstige medische, psychische, sociale of onderwijskundige redenen mogelijks beter verandert van studierichting en/of finaliteit, dan is het dus belangrijk dat de delibererende klassenraad in die zin een advies uitbrengt.

9 Tijdstip uitreiken studiebewijzen

9.1 Uitgangspunt

De reglementering bepaalt dat de delibererende klassenraad in beginsel elk schooljaar een evaluatiebeslissing neemt vanaf de vijfde laatste lesdag van de maand juni tot en met 30 juni van het betrokken schooljaar. Dit vormt de algemene regel.

Op deze algemene regel zijn er drie uitzonderingen:

- In een structuuronderdeel met graadevaluatie wordt geen evaluatiebeslissing genomen op het einde van het 1ste leerjaar van de graad. In het 1ste leerjaar van de graad wordt bij graadevaluatie geen oriënteringsattest of ander studiebewijs uitgereikt, enkel een bewijs van lesbijwoning als regelmatige leerling.
- In individuele situaties kan de klassenraad beslissen om eerder op het schooljaar een evaluatiebeslissing te nemen (zie punt 9.2).
- In individuele gevallen kan de klassenraad de beslissing uitstellen tot uiterlijk de eerste schooldag van het volgend schooljaar (zie punt 9.4).

9.2 Vervroegd beslissen dat de leerling het leerjaar met vrucht heeft beëindigd

In de tweede graad en derde graad kan de klassenraad voor een individuele leerling in de loop van het schooljaar vervroegd de evaluatiebeslissing nemen op voorwaarde dat de leerling de toepasbare leerplandoelen van (het geheel van de vorming van) het leerjaar vóór het einde van het schooljaar heeft bereikt.

Reglementaire aandachtspunten

- Een vervroegde evaluatiebeslissing is niet mogelijk in de eerste graad.
- Het initiatiefrecht voor een vervroegde deliberatiebeslissing ligt bij de klassenraad.
- Vervroegd attesteren kan enkel als de leerling het geheel van de vorming van het leerjaar dat hij volgt, voor het einde van het schooljaar heeft bereikt. Vervroegd een oriënteringsattest C uitreiken is dus niet mogelijk.
- Deze mogelijkheid tot vervroegde attestering is niet van toepassing wanneer ze in strijd is met andere regelgeving met betrekking tot het uitgereikte studiebewijs. Zo dient bijvoorbeeld de regelgeving met betrekking tot de opleiding tot zorgkundige steeds samen te worden gelezen met de relevante federale bepalingen, die stellen dat een opleiding tot zorgkundige steeds (minstens) 1 jaar moet duren.

- Op de modellen van oriënteringsattesten staat standaard de datum 30 juni. Als de delibererende klassenraad vervroegd het oriënteringsattest A of B uitreikt, dan wordt deze datum op het model aangepast.

9.3 Vroegtijdig de opleiding verlaten

Indien een leerling in de loop van het schooljaar van studierichting of van school verandert of zijn opleiding stopzet, wordt er geen oriënteringsattest of ander studiebewijs uitgereikt. De school kan eventueel een schooleigen attest voorzien.

Enkel in volgende twee gevallen wordt in de loop van het schooljaar een studiebewijs uitgereikt als de leerling van school of studierichting verandert of als de leerling vroegtijdig de school verlaat:

- Als een leerling in het 2de leerjaar van een graad van een structuuronderdeel met graadevaluatie overstapt naar een structuuronderdeel zonder graadevaluatie, wordt alsnog voor het 1ste leerjaar van die graad een oriënteringsattest toegekend volgens de beslissing van de klassenraad.
- In een aanloopstructuuronderdeel wordt een bewijs van competenties, een bewijs van deelkwalificatie of beroepskwalificaties uitgereikt al naar gelang de competenties die de leerling heeft behaald (zie punt 7.3).

9.4 Op het einde van het schooljaar de beslissing uitstellen

Waar begeleidende klassenraden goed gefunctioneerd hebben, waar leraren hun leerlingen gevolgd, begeleid en gesteund hebben, zijn op het einde van het schooljaar normaal voldoende gegevens aanwezig om tot een besluit te komen.

Het kan gebeuren dat een delibererende klassenraad er voor sommige leerlingen niet of moeilijk in slaagt het beslissingsproces op 30 juni af te ronden, bijvoorbeeld wanneer het dossier van de leerling:

- onvolledig is, bv. er werden wegens ziekte of heirkraft (te veel) evaluaties gemist; of
- onverwacht grote tekorten bevat die wellicht het gevolg zijn van uitzonderlijke persoonlijke omstandigheden, bv. een sterfgeval in de familie.

Voor individuele gevallen kan de periode verlengd kan worden tot uiterlijk de eerste schooldag van het daaropvolgende schooljaar. Het betreft hier geen uitstel van de eindbeoordeling, maar een langer dan gebruikelijk lopend besluitvormingsproces. Tijdens die periode kan de delibererende klassenraad bijkomende evaluatiegegevens verwerven bv. onder de vorm van een bijkomende proef, een bijkomende opdracht, een inhaalstage ...

Aanbevelingen

- Een bijkomende evaluatie is niet de normale afloop van een schooljaar. Leerlingen en ouders kunnen ze dan ook niet als een recht op een tweede kans opeisen. Het is aan te bevelen dat in het schoolreglement verduidelijkt wordt dat bijkomende proeven slechts in een beperkt aantal gevallen worden opgelegd.
- In geval van een onvolledig dossier of bij uitzonderlijke persoonlijke omstandigheden, kan de delibererende klassenraad van mening zijn dat er toch voldoende relevante gegevens voorliggen om te kunnen beslissen. In voorkomend geval moet de klassenraad expliciet motiveren waarom de leerling in kwestie niet in aanmerking komt voor bijkomende proeven.

- De inhoud van een bijkomende evaluatie moet altijd afgestemd zijn op de individuele noden van de leerling (in relatie tot de leerplandoelen). Alleen de delen waarvoor de klassenraad bijkomende informatie nodig heeft om een gefundeerde beslissing te kunnen nemen, vormen de inhoud van de bijkomende proef. De klassenraad biedt een duidelijk overzicht aan van de inhoud die de leerling nodig heeft om de bijkomende evaluatie tot een goed einde te brengen.
- Na het afnemen van een of meer bijkomende evaluaties, zal de voltallige delibererende klassenraad opnieuw samen moeten komen om te beraadslagen over de nieuwe globale situatie van de leerling met inachtneming van alle resultaten en gegevens die al in juni voorlagen. Of hij het leerjaar met vrucht beëindigt, hangt af van het samenspel van alle gegevens en uitslagen. Weliswaar zal het resultaat op de bijkomende evaluatie het antwoord op de deliberatievraag in een bepaalde richting duwen (anders zijn ze eigenlijk overbodig), toch zal de uiteindelijke motivering terug moeten kunnen vallen op het volledige dossier. Een loutere verwijzing naar het resultaat op de bijkomende evaluatie zal niet volstaan.

10 Motiveren van de beslissing

10.1 Motiveren vanuit het globale dossier

Elke deliberatiebeslissing moet gemotiveerd kunnen worden. Bij discussie zal de motivering gestaafd moeten worden aan de hand van het deliberatiedossier. Naarmate een beslissing strenger wordt, zullen ook de eisen waaraan de motivering moet voldoen, toenemen.

Er wordt van de scholen niet verwacht dat ze op het einde van het schooljaar elke beslissing zeer omstandig motiveren. Via de motivering moeten de leerling en/of zijn ouders wel na kunnen gaan op welke doorslaggevende elementen de beslissing van de klassenraad gebaseerd is. In de meeste gevallen zal een verwijzing naar de resultaten en hun verhouding tot de globale resultaten (dus eigenlijk de evaluatiegegevens op het schoolrapport) volstaan als motivering. Bij een betwisting kan die motivering verfijnd en uitgebreid worden op basis van andere feitelijke gegevens die in het dossier aanwezig zijn. Op dat ogenblik kan een zicht op de niet-behaalde leerplandoelen nuttig zijn.

Gezien het individueel karakter van de toekenning van een oriënteringsattest of studiebewijs, mag men bij de motivering ervan niet vervallen in stijlformules (die vaak voortvloeien uit voorbeeld- of standaardformuleringen). Dat neemt niet weg dat die de klassenleraar of secretaris van een delibererende klassenraad bij de verwoording van de motivering wel een houvast kunnen bieden. Cruciaal is echter dat:

- er concrete elementen, aanwezig in het dossier van de leerling, aangevoerd worden, zoals ze ook door de klassenraad genotuleerd werden: resultaten van de vakken waarop zwak of onvoldoende gepresteerd werd, de oorzaken van/opmerkingen bij die resultaten, de doorslaggevende redenen waarop de beslissing gesteund is;
- de feitelijke juistheid van beslissingen, vaststellingen en adviezen van de begeleidende klassenraad blijkt uit bv. rapportcommentaren, een uitnodiging voor het oudercontact met vermelding van de reden, een terugkoppeling in de schoolagenda ... Kan men dit niet staven op basis van documenten, dan houdt men zulke gegevens beter buiten de motivering.

De delibererende klassenraad ligt in het verlengde van de leerlingenbegeleiding doorheen het schooljaar en steunt op het globale dossier van de leerling zoals dat doorheen de studieloopbaan van de leerling tot stand gekomen is.

Reglementaire aandachtspunten

- Het met vrucht beëindigen van leerjaren van het voltijds secundair onderwijs is niet noodzakelijk gebonden aan het slagen voor afzonderlijke toetsen, examens of proeven over een deel of het geheel van de vorming. Daarom moet een delibererende klassenraad zijn beslissingen altijd baseren op alle relevante gegevens in het dossier van de leerling. Als een leerling slechts voor één vak een globaal tekort heeft, zal een delibererende klassenraad specifieke redenen moeten hebben om de leerling niet (onvoorwaardelijk) te laten slagen. Zelfs wanneer hij omstandig motiveert waarom de resultaten voor dat ene vak over het hele jaar (zowel wat dagelijks werk als proefwerken betreft) ondermaats zijn, dan nog is een loutere verwijzing naar slechts één tekort als motivering op zichzelf ontoereikend. De delibererende klassenraad mag zich bij zijn beraadslaging immers niet zonder meer fixeren op het tekort voor één vak, maar moet de andere concrete gegevens van het dossier afwegen tegenover dat ene tekort. Met een blik op het globale dossier zullen toch wel enkele van de volgende elementen bij de motivering betrokken moeten worden:
 - de aard van het vak zelf: het aandeel in de totale studie (aantal lestijden);
 - de inhoudelijke analyse van het (de) vaktekort(en): welke specifieke leerplandoelen werden niet bereikt?
 - de aangeboden remediëring voor het (de) “probleemvak(ken)”, en het resultaat daarvan;
 - het globale jaarresultaat over alle vakken heen: dat zal minder gunstig zijn naarmate er voor andere vakken resultaten voorliggen die zwak zijn;
 - de resultaten op andere vakken: zwakke resultaten zullen voor een prospectief denkende klassenraad indicatief zijn; een klassenraad mag zwakke resultaten echter niet als tekorten benaderen. Voor vakken waarvoor een leerling meer dan 50% behaalt, ligt er hoe dan ook een slaag-cijfer voor;
 - eerdere adviezen van de begeleidende klassenraad;
 - ...Kan de delibererende klassenraad de motivering niet op deze elementen baseren, dan is het logisch dat hij zich tot een advies beperkt (dat weliswaar niet bindend is).
- In het 1ste leerjaar van de eerste graad is een lessentabel ingedeeld in algemene vorming en lessuren differentiatie. In het 2de leerjaar bestaat een lessentabel uit algemene vorming, lessuren differentiatie en basisoptie. Lessuren differentiatie (1ste en 2de leerjaar van de eerste graad) en basisopties (2de leerjaar van de eerste graad) zijn een wezenlijk onderdeel van het geheel van de vorming en dus van het globale dossier van de leerling. Ze mogen niet geïsoleerd benaderd worden. De mate waarin een dergelijk vak op zich meespeelt tijdens een delibererende klassenraad, is afhankelijk van de specifieke deliberatievraag. Extra toelichting lees je in bijlage [MLER_170_B01](#) bij deze mededeling.
- In de tweede en derde graad is een lessentabel ingedeeld in vakken van de algemene vorming, vakken van de specifieke vorming en een complementair gedeelte. De vraag rijst welke impact dat heeft op het benaderen van de leerling vanuit het globale dossier.
 - Als een school ervoor opteert om in de schooleigen lessentabel voor een vak meer uren in te richten dan het aanbevolen minimum van de lessentabel voorgesteld door Katholiek Onderwijs Vlaanderen, dan betreft het gewoon uren basisvorming of specifieke vorming. Die uren kunnen besteed worden aan de optimale realisatie van de verplichte leerplandoelen, of aan bijkomende items (bv. op basis van keuzedoelen of wenken ‘extra’ in leerplannen).
 - Daarnaast kunnen ook complementaire vakken aangeboden worden. Voor de invulling van complementaire uren reikt Katholiek Onderwijs Vlaanderen een aantal leerplannen aan ter

inspiratie. Voor andere maakt de school eigen keuzes. Ook complementaire vakken zijn een deel van het globale dossier van de leerling. Ze mogen niet geïsoleerd benaderd worden.

- De mate waarin keuzedoelen, wenken 'extra' of complementaire vakken tijdens een delibererende klassenraad meespelen, zal afhankelijk zijn van de specifieke deliberatievraag die, afhankelijk van het leerjaar, gesteld wordt. Een tekort voor keuzedoelen, voor wenken 'extra' of voor een complementair vak is niet doorslaggevend, maar kan een aanvullend element zijn in globale dossier van de leerling. Het (relatief) belang ervan zal bij betwisting aangetoond moeten worden.

10.2 Formaliseren

De delibererende klassenraad moet de toekenning van een oriënteringsattest A met verplichte remediëring, een oriënteringsattest A met uitsluiting of een oriënteringsattest B of C schriftelijk motiveren. Dat kan onder uiteenlopende vorm, maar moet wel strikt individueel-gericht zijn. De school moet ook uitdrukkelijk verwijzen naar de mogelijkheid tot beroep en naar de daarbij te volgen procedure.

Reglementaire aandachtspunten

- Een mondelinge toelichting volstaat niet.
- Er mag geen informatie verstrekt worden die toelaat een vergelijking te maken met beslissingen die over andere leerlingen genomen werden. Uitsluitend informatie die de betrokken leerling en/of ouders rechtstreeks aanbelangt, dient ter beschikking gesteld te worden.
- Bij het meedelen van de evaluatiebeslissing moet de mogelijkheid om overleg aan te vragen bij de directeur (of zijn afgevaardigde) samen met de wijze waarop en de termijn waarbinnen dit overleg moet aangevraagd worden, expliciet vermeld worden. Een verwijzing naar het schoolreglement volstaat niet. Als dit niet expliciet wordt vermeld bij de kennisgeving van de evaluatiebeslissing gaat de beroepstermijn vermeld in het schoolreglement pas in na vier maanden. Dit betekent dat de ouders dus vier maanden vermeerderd met de beroepstermijn zoals opgenomen in het schoolreglement de tijd hebben om het overleg aan te vragen en indien dit niet tot het gewenste resultaat leidt, daarna tegen de beslissing van de delibererende klassenraad in beroep te gaan.

Aanbevelingen

- Het staat de school vrij te bepalen hoe ze dat zal concretiseren. Volgens Katholiek Onderwijs Vlaanderen zijn deze principes belangrijk:
 - het document moet de genomen beslissing op een ondubbelzinnige en constructieve manier aan de ouders meedelen zodat zij de draagwijdte en de bedoeling van de deliberatieuitspraak goed kunnen inschatten en een juiste studiekeuze kunnen maken;
 - er mag geen tegenstrijdigheid bestaan tussen dat document en de notulen;
 - het document zou eerder een mogelijke beroepsprocedure moeten afwenden, dan dat het er aanleiding toe geeft;
 - het document mag niet toelaten te vergelijken met beslissingen die genomen werden t.o.v. andere leerlingen.
- Omdat niet alle genotuleerde gegevens (bv. al dan niet stemming, eventueel het resultaat van de stemming ...) in dat kader even relevant zijn, geeft Katholiek Onderwijs Vlaanderen de scholen de raad zich te beperken tot een uittreksel uit de notulen. Men geeft dan alleen die elementen die specifiek verduidelijking geven bij de beslissing met de klemtoon op de

studiemogelijkheden die men openlaat, tot de resultaten van de vakken waarop zwak of onvoldoende gepresteerd werd, de oorzaken van/opmerkingen bij die resultaten, de doorslaggevende redenen waarop de beslissing gesteund is.

- Eventueel kan men in een uitgebreide rubriek op het schoolrapport voorzien.
- De informatie die men bezorgt, bevat geen kwetsende of ontmoedigende formuleringen.

11 Notulen en proces verbaal

11.1 Notulen

Het is reglementair verplicht de elementen die bepalend zijn voor de beslissingen van de delibererende klassenraad te notuleren. Op de notulen komt een samenvatting van de elementen die tot de beslissingen geleid hebben, waaronder eventueel het resultaat van een stemming. Het gaat hoofdzakelijk om een weergave van de doorslaggevende gegevens uit het leerlingendossier.

Reglementaire aandachtspunten

- Notulen moeten in geval van stemming, het globale resultaat bevatten, niet de hoofdelijke stemmen.
- Ook bijkomende evaluaties en adviezen (met inbegrip van vakantietaken en waarschuwingen) worden opgenomen in de notulen.
- Notulen worden altijd door de voorzitter en drie leden van de delibererende klassenraad ondertekend.
De ondertekening mag elektronisch. Gezien het officiële karakter van de notulen, dient het dan wel om een gekwalificeerde elektronische ondertekening (via eID of via de Itsme-applicatie) te gaan.
- Er zijn nieuwe, afzonderlijke notulen noodzakelijk in geval van:
 - een (eventuele) nieuwe beraadslaging op basis van bijkomende evaluaties (per klas of per leerjaar);
 - een nieuwe voltallige vergadering(en) als gevolg van een beroepsprocedure. Veranderingen aanbrengen aan de oude notulen moet als een vervalsing ervan beschouwd worden.
- Ouders kunnen altijd uitleg of inzage vragen en/of om een fotokopie van de notulen verzoeken. Uiteraard kunnen zij alleen een specifiek belang aantonen t.a.v. hun eigen kind en zou de expliciete kennismaking van de notulen over de andere leerlingen een inbreuk zijn op hun privacy.
- Schoolbesturen kunnen ervoor kiezen om notulen van een delibererende klassenraad in papieren vorm te bewaren. Omdat ondertekening even goed kan d.m.v. een gekwalificeerde elektronische handtekening kunnen ze ook digitaal worden bewaard. Voor notulen geldt een bewaartermijn van vijf jaar.

Aanbevelingen

- Vooral bij beslissingen die aangevochten kunnen worden, is het handig terug te kunnen grijpen naar de notulen. Voor A-attesten volstaat een eenvoudige verwijzing naar de rapportgegevens, terwijl voor A-attesten met remediëring of uitsluiting en voor B- en C-attesten een omstandige gesynthetiseerde verantwoording meer wenselijk is. Bij een oriënteringsattest B voegt de delibererende klassenraad in voorkomend geval ook de motivering toe waarom hij een negatief of positief advies tot overzitten geeft.

- Het notuleren gebeurt liefst nog tijdens de deliberatievergadering zelf. Het kan de taak zijn van de klassenleraar, maar kan het best aan een toegevoegde secretaris toevertrouwd worden. Veelal is dat iemand van het ondersteunend personeel.
- De wijze waarop die notulen opgemaakt worden, is vrij. Deze gegevens lijken onontbeerlijk te zijn:
 - naam, voornaam en geboortedatum van de leerlingen;
 - graad, leerjaar, structuuronderdeel, eventueel klas;
 - samenstelling van de delibererende klassenraad: voorzitter, stemgerechtigde leden, raadgevende leden (aanduiden wie gewettigd of wegens overmacht afwezig was);
 - voor elke leerling de conclusie van de klassenraad:
 - studiebekrachtiging: oriënteringsattest en/of studiebewijs;
 - advies;
 - indien stemming, het resultaat van die stemming;
 - in geval van uitgestelde beslissing: bijkomende proeven.
 - voor leerlingen die een oriënteringsattest A behalen:
 - verwijzing naar rapportgegevens;
 - (eventueel) advies.
 - voor leerlingen die een oriënteringsattest A met verplichte remediëring, oriënteringsattest A met uitsluiting of een oriënteringsattest B of C behalen:
 - globaal resultaat;
 - vakken waarvoor onvoldoende of zeer zwak gepresteerd werd (eindresultaten en evolutie) met:
 - de oorzaken van het falen;
 - eventueel andere opmerkingen;
 - remediëring of studiebegeleiding gedurende het schooljaar, en het resultaat daarvan.
 - gemotiveerde conclusie van de delibererende klassenraad (vanuit globaal resultaat en vakresultaten) eventueel met inbegrip van het advies. Bij een oriënteringsattest B voegt de delibererende klassenraad in voorkomend geval ook de motivering toe waarom hij een negatief of positief advies tot overzitten geeft.
 - handtekening van de voorzitter en drie leden van de delibererende klassenraad.
- Aangezien aan een definitieve beslissing verschillende vergaderingen van de delibererende klassenraad vooraf kunnen gaan (bijkomende proeven, betwisting), is het aan te raden de notulen te dateren op de effectieve deliberatiedatum. Zo kan het chronologisch verloop van die vergaderingen achteraf bewezen worden.

11.2 Proces verbaal

De beslissingen van de delibererende klassenraad dienen vastgelegd in een proces-verbaal. Op een proces-verbaal komen enkel regelmatige leerlingen voor. Het wordt gedateerd op 30 juni.

Reglementaire aandachtspunten

- Indien de delibererende klassenraad voor individuele gevallen in de tweede en derde graad oordeelt dat de leerling de toepasbare doelen heeft bereikt en vroeger een evaluatiebeslissing neemt, komen deze beslissingen samen voor op eenzelfde proces-verbaal van 30 juni van hetzelfde schooljaar.

- Notulen worden altijd door de voorzitter en drie leden van de delibererende klassenraad ondertekend.
De ondertekening mag elektronisch. Gezien het officiële karakter van de notulen, dient het dan wel om een gekwalificeerde elektronische ondertekening (via eID of via de ltsme-applicatie) te gaan.
- Een proces-verbaal dat eind juni wordt opgemaakt, kan mogelijks worden aangevuld met één of twee processen-verbaal-addendum. Het betreft dan de leerlingen waarvoor een definitieve beslissing pas plaats vindt in de periode ná 30 juni, bv. indien de beslissing genomen wordt na bijkomende evaluaties, de oorspronkelijke beslissing vervangen wordt door een andere beslissing.
- Schoolbesturen kunnen ervoor kiezen om proces-verbalen in papieren vorm te bewaren. Omdat ondertekening even goed kan d.m.v. een gekwalificeerde elektronische handtekening kunnen ze ook digitaal bewaard worden. Voor proces-verbalen geldt een bewaartermijn van vijftig jaar.

Bijlagen

MLER_170_B01_[Reglementaire aandachtpunten en aanbevelingen bij de deliberaties in de eerste graad](#)

MLER_170_B02_[Het oriënteringsattest B - modaliteiten voor het invullen van het model](#)

MLER_170_B03_[Het bewijs van competenties - modaliteiten voor het invullen van het model](#)

MLER_170_B04_[Bewijs van competenties tweede graad D/A-finaliteit](#)

MLER_170_B05_[Bewijs van competenties tweede graad A-finaliteit](#)

MLER_170_B06_[Bewijs van competenties derde graad D/A-finaliteit](#)

MLER_170_B07_[Bewijs van competenties derde graad A-finaliteit](#)

